

es.O.es

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Numer 4 / 2018

AKTUALNOŚCI

**IX TYDZIEŃ EKONOMII SPOŁECZNEJ
NA MAŁOPOLSKICH UCZELNIACH**

SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ

**REVES - SIEĆ DLA EKONOMII
SPOŁECZNEJ W EUROPEJSKICH
MIASTACH I REGIONACH**

Z POLITYKI SPOŁECZNEJ

**PRACOWNICY SOCJALNI 2018 ROKU - LIDERZY
WSPÓŁPRACY MAJĄ MOC POMAGANIA**

es.O.es

Publikacja powstała w ramach projektu „Małopolski Ośrodek Koordynacji Ekonomii Społecznej”

Wydawca:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

ul. Piastowska 32, 30-070 Kraków

www.es.malopolska.pl

Zespół redakcyjny:

Wioletta Wilimska - Redaktor naczelny

Rafał Barański

Iwona Hirsch-Chojnacka

Okładka i skład:

BEZobaw Agencja Reklamowa

ul. Powstańców 25A, 31-422 Kraków

e-mail: biuro@bezobaw.pl

www.bezobaw.pl

ISSN 978-83-60242-85-8

Nakład: 500 egz.

Druk:

DRUKARNIA PAPILLON Rafał Krasny

ul. Obrońców Modlina 9, 30-733 Kraków

tel.: +48 12 307 75 00

e-mail: biuro@drukarniapapillon.pl

www.drukarniapapillon.pl

Wydawnictwo współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Osoby chętne do współpracy zapraszamy do podzielenia się swoimi osiągnięciami i ciekawostkami dotyczącymi problematyki ekonomii społecznej z Państwa terenów.

es.O.es

SPIS TREŚCI

■ WSTĘP	2
■ AKTUALNOŚCI	3
Województwo Małopolskie w gronie Europejskich Regionów Ekonomii Społecznej!	3
■ SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ	5
Jak pomagać Cichym Bohaterom, czyli kilka zdań o opiece wyręczającej	5
REVES - sieć dla ekonomii społecznej w europejskich miastach i regionach	8
Nowe miejsca pracy i nowe szanse w przedsiębiorstwach społecznych	19
■ Z POLITYKI SPOŁECZNEJ	22
Pracownicy Socjalni 2018 roku - liderzy współpracy mają moc pomagania	22
Wszyscy jesteście Bohaterami	24
Ocena zasobów pomocy społecznej - przydatne narzędzie lokalnej diagnozy społecznej?	25
Superwizja i szkolenia - o potrzebie wsparcia w trudach pracy zawodowej pracowników systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej	27
■ PROJEKT SAMI-DZIELNI!	29
Życie bez barier nad Dunajem, czyli wiedeńska perspektywa „Samych Dzielnych!”	29

WSTĘP

Szanowni Państwo!

Województwo Małopolskie inwestuje w działania na rzecz polityki społecznej, wierząc, że to co najważniejsze, to człowiek i jego potrzeby. Filarami polityki społecznej jest solidarność, współpraca i zaufanie, których owocem będzie poczucie własnej wartości, samodzielność, sprawczość i kreatywność każdego mieszkańca Małopolski. Naszą rolę postrzegamy w kategoriach tworzenia dogodnych warunków dla rozwoju tych wartości. Instrumenty, jakimi dysponuje samorząd regionalny, m.in. cykliczna diagnoza potrzeb społecznych, umożliwiają nam planowanie właściwych form wsparcia, tworzenie partnerstw na rzecz wypracowywania innowacyjnych rozwiązań, a następnie skuteczne wprowadzanie ich w życie.

Miarą człowieczeństwa jest wielkość troski o innego człowieka. Cieszę się, że w naszym regionie jest tak wielu ludzi, którym nie jest obojętny los drugiego człowieka. To osoby, które mimo napotykanym na swej drodze przeszkód, wyciągają pomocną dłoń do innych, silnie zmotywowane do pomocy najbardziej potrzebującym. „Małopolski Pracownik Socjalny 2018 roku – Mamy moc pomagania” to inicjatywa, która docenia wyróżniających się pracowników socjalnych z naszego regionu. Gratuluję zwycięzcom tegorocznej edycji konkursu. Są oni wzorem do naśladowania dla swoich koleżanek i kolegów, ale także inspiracją dla nas wszystkich.

Mając świadomość złożoności systemu wsparcia osób dotkniętych przez trudności życiowe, którego fundamentem jest praca socjalna, Województwo Małopolskie podejmuje inicjatywy wzmacniające potencjał współpracy różnych instytucji działających w tym obszarze. Przykładem tego typu przedsięwzięcia jest realizowany przez ROPS w Krakowie partnerski projekt „Kooperacje 3D”. Jego celem jest wypracowanie modelu efektywnego współdziałania lokalnych aktorów na rzecz pomocy potrzebującym, opartego na wielokierunkowych relacjach, dla którego najważniejszy jest człowiek.

Zbliżające się Święta Bożego Narodzenia skłaniają do refleksji szczególnie nad losem osób starszych, bezdomnych, chorych, samotnych. Nie zapominajmy o nich i nieśmy pomoc tym, którzy tego potrzebują. Niech te Święta przyniosą nam dużo odwagi do czynienia dobra.

Marta Malec-Lech

Członek Zarządu Województwa Małopolskiego

Szanowni Państwo!

Blisko 70 przedsiębiorstw społecznych, zapewniających miejsca pracy dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, prawie 120 jednostek reintegracyjnych pomagających osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym ze względu na niepełnosprawność lub inne trudności życiowe w odzyskaniu samodzielności i podjęciu pracy, około 8 tysięcy organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwoju społeczności lokalnych i swych małych ojczyzn – te zasoby małopolskiego sektora ekonomii społecznej kryją w sobie duży potencjał, które samorząd województwa rozwija m.in. w ramach Małopolskiego Ośrodka Koordynacji Ekonomii Społecznej, a następnie w ramach partnerskiej współpracy wykorzystuje jako cenny instrument polityki społecznej w regionie.

Szczególną sposobność, aby opowiedzieć o działalności małopolskich przedsiębiorstw społecznych i instrumentach ekonomii społecznej szerszemu gronu odbiorców dostarcza co roku Światowy Tydzień Przedsiębiorczości w Małopolsce. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie kieruje przy tej okazji swój przekaz do młodzieży studenckiej w ramach Tygodnia Ekonomii Społecznej na małopolskich uczelniach wyższych. Debata oksfordzka, wizyty studyjne w podmiotach ekonomii społecznej, seminaria tematyczne to tylko niektóre możliwości poznania praktycznych aspektów działalności sektora ekonomii społecznej, które mogą stanowić punkt wyjścia do głębszej refleksji nad ścieżką kariery zawodowej dla młodych ludzi, alternatywą dla pracy w administracji publicznej czy korporacji.

Cieszy nas fakt, że inne z przedsięwzięć ROPS w Krakowie, którego celem również jest pokazywanie pozytywnych efektów działalności podmiotów ekonomii społecznej i promowanie współpracy na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, zostało zauważone na forum międzynarodowym. Gala konkursu Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej 2018 była elementem przedsięwzięcia Komisji Europejskiej pn. Europejskie Regiony Ekonomii Społecznej, w związku z czym głos małopolskiego sektora gospodarki społecznej ponownie wybrzmiał podczas Europejskiego Tygodnia Miast i Regionów w Brukseli. O tym wydarzeniu, o tegorocznych spotkaniach młodzieży studenckiej z małopolską ekonomią społeczną mogą Państwo m.in. przeczytać w najnowszym numerze „esOes”.

Zachęcam do lektury.

Wioletta Wilimska

Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie

AKTUALNOŚCI

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE W GRONIE EUROPEJSKICH REGIONÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ!

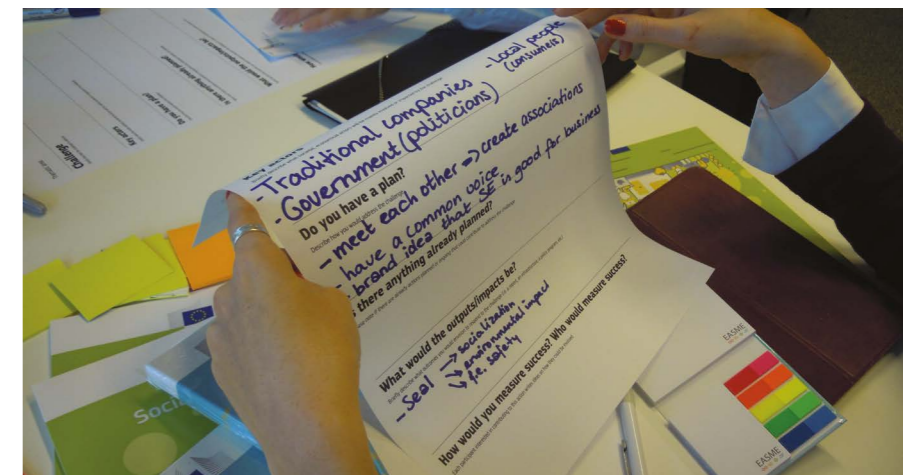
Dyrekcja Generalna ds. Rynku Wewnętrznego, Przemysłu, Przedsiębiorczości i MŚP Komisji Europejskiej zainicjowała inicjatywę pn. Europejskie Regiony Ekonomii Społecznej - pilotaż, mającą na celu stworzenie sieci współpracy interesariuszy działających w obszarze ekonomii społecznej (ES) i innowacji społecznych oraz podniesienie wiedzy nt. ES na poziomie regionalnym i lokalnym. W pilotażu biorą udział regionalne i lokalne podmioty, przedsiębiorstwa społeczne, innowatorzy społeczni oraz decydenci, którzy działają w obszarze ES. W sumie aż 30 regionów z całej Europy i jej terytoriów zamorskich włączyło się w ww. akcję (patrz wykaz).

MAŁOPOLSKA W PILOTAŻU!

W odpowiedzi na ogłoszenie Komisji Europejskiej dotyczące organizacji wydarzenia regionalnego dedykowanego ekonomii społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie przedstawił do oceny konkurs pn. „Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej” (MLPS) wraz z galą finałową jako przykład inicjatywy, która promuje podmioty ekonomii społecznej w województwie małopolskim. MLPS jest realizowany cyklicznie od 7 lat w ramach projektu pn. „Małopolski Ośrodek Koordynacji Ekonomii Społecznej”. W konkursie za swoją działalność nagradzane są najprężniej działające w regionie firmy społeczne, a także przedsiębiorstwa i jednostki samorządu terytorialnego wspierające rozwój ekonomii społecznej w województwie. Zgłoszony przez nas projekt

został wyróżniony jako dobra praktyka w zakresie ekonomii społecznej. Warto podkreślić, że tegoroczna Gala MLPS 2018 odbyła się 7 czerwca i uczestniczył w niej przedstawiciel KE - Grzegorz Drozd, który w trakcie swojego wystąpienia docenił działania Małopolski na rzecz rozwoju ekonomii i przedsiębiorczości społecznej.

Przedstawiciel ROPS w Krakowie, jako realizatora projektu, został

zaproszony przez KE do udziału w spotkaniach, które odbyły się w październiku 2018 w Brukseli: „From ESER towards targeted inter-regional collaboration on social economy” (Od ESER w kierunku interregionalnej współpracy na rzecz ekonomii społecznej) - warsztat prowadzony w Centrum Badawczym KE oraz „Social Economy Entrepreneurship for European Regions (part 2) - „Przedsiębiorczość Społeczna dla Europejskich Regionów (część 2), które odbyło się w Square Conference Centre w ramach Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast w Brukseli.

Uczestnicy spotkań - reprezentanci wszystkich regionów ESER, wspólnie zastanawiali się w jakim kierunku zmierza ekonomia

społeczna. Określili oni najważniejsze wyzwania w tym obszarze na najbliższe lata, tj. m.in.: zwiększenie świadomości społeczeństwa nt. ekonomii społecznej; budowanie klastrów podmiotów ekonomii społecznej i innych organizacji; edukowanie nt. ES; zwiększanie umiejętności i wiedzy przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej; postrzeganie ES jako partnera w procesie decyzyjnym; zawiązywanie współpracy z biznesem; podejmowanie współpracy w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego; zwiększenie widoczności ES; rozwój danych statystycznych o ES; prowadzenie lobbyingu w Brukseli; promowanie ES i jej wartości; kreowanie kultury ekonomii społecznej; tworzenie PES i wprowadzanie wartości ES do tradycyjnych przedsiębiorstw; stworzenie nowej regionalnej Izby na poziomie unijnym w rodzaju Obserwatorium, w celu zbierania danych i opracowania definicji ES. Uzgodniono także, że należy zwiększyć zaangażowanie PES w proces zamówień publicznych i propagować klauzule społeczne wśród jednostek samorządu terytorialnego (jst). Wśród pomysłów, które powinny zostać wdrożone znalazło się: stworzenie przewodnika klauzul społecznych, uruchomienie nagrody dla jst najlepiej stosującej klauzule społeczne w praktyce, stworzenie sieci doradców na poziomie regionalnym, opracowanie i zapewnienie szkoleń online dla administracji publicznej i sektora ES. Uczestnicy doszli do wniosku, że dzięki zleceniu zamówień PES, będą one lepiej widoczne na poziomie lokalnym i regionalnym. Do tego celu powinna zostać założona platforma współpracy, którą mogłaby administrować KE.

Współpracę mogłaby koordynować także organizacja REVES (European Network of Cities and Regions for the Social Economy) - patrz wywiad.

POLSKA WZOREM DLA INNYCH, MAŁOPOLSKA PRZODUJE!

Według partnerów pilotażu, Ekonomia Społeczna powinna stać się częścią formalnej edukacji. Za wzór podawano przykład Polski, gdzie elementy ekonomii społecznej planuje się wprowadzić do szkół. Zgromadzeni goście, w dyskusji, często podawali przykład naszego województwa, które jest znane w UE z tego, że podejmuje szereg akcji związanych z promowaniem ES w różnych środowiskach, np. wśród uczniów i studentów.

WYKAZ REGIONÓW BIORĄCYCH UDZIAŁ W PILOTAŻU ESER.

■ Aruba (NL)	■ Hasselt (BE)	■ Navarra (ES)
■ Budapeszt (HU)	■ Karditsa (GR)	■ Nuremberg (DE)
■ Dublin (IE)	■ Kielce (PL)	■ Occitanie (FR)
■ Eastern Midlands Waste Region (IE)	■ Krakow (PL)	■ Sofia (BG)
■ Emilia Romagna (IT)	■ Lapland (FI)	■ Speyer (DE)
■ Florence (IT)	■ Lille (FR)	■ Strasbourg (FR)
■ Gabrovo (BG)	■ Lovech (BG)	■ Wallonie (BE)
■ German community in Belgium (BE)	■ Maribor (SI)	■ Wielkopolska (PL)
■ Harghita (RO)	■ Mayotte (FR)	■ Zielona Góra (PL)
	■ Milan (IT)	■ Zutphen (NL)
	■ Murcia (ES)	

EKONOMIA SPOŁECZNA „COOL I SEXY”?

Zastanawiano się również nad zwiększeniem świadomości społeczeństwa nt. ekonomii społecznej i nad tym jak uczynić ją bardziej „cool i sexy”! Podawano różne pomysły na jej promocję wynikające z już istniejących praktyk, np. wprowadzenie przedmiotu Ekonomia Społeczna do szkół, prowadzenie gier promujących ekonomię

społeczną w szkołach, organizowanie różnorodnych wydarzeń w szkołach, opracowywanie scenariuszy lekcji dla nauczycieli, promowanie zasad społeczeństwa obywatelskiego, tworzenie wrażenia, że ES jest dobrym partnerem dla biznesu.

Uczestnicy spotkań doszli do wniosku, że regiony muszą prowadzić ze sobą dialog. Powinny się zastanowić nad tym jakie mają potrzeby i czego im brakuje. ESER jest pierwszym krokiem na drodze do stworzenia wspólnoty. To okazja dla każdego regionu do spotkania się i współpracy. Regiony bowiem mają podobne wyzwania.

Spotkania podsumowała Ulla Engelmann - Dyrektor Działu

Klastrów, ES i Przedsiębiorczości DG GROW, która ogłosiła, że ESER będzie działał jako platforma współpracy dla uczestniczących w nim regionów UE.

Maria Kucińska

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ

JAK POMAGAĆ CICHYM BOHATEROM, CZYLI KILKA ZDAŃ O OPIECE WYRĘCZAJĄCEJ

Wiele Cichych Bohatek i wielu Bohaterów spotkaliśmy dotąd na swojej drodze. To rodzice, opiekunowie, ale także dziadkowie, rodzeństwo, a bywa, że sąsiedzi i przyjaciele osób niesamodzielnych, którzy co dzień sprawują nad nimi opiekę, wykonując tym samym trudną i bardzo obciążającą pracę. Nikt nie ma prawa oczekiwać od nich bohaterskich postaw i zachowań. Oni zaś, mają pełne prawo do odpoczynku i wytchnienia, czy czasu na zadbanie o własne zdrowie. Bez poczucia winy. Zorganizowanie systemu usług społecznych, które na to pozwolą - wydaje się bardzo ważnym zadaniem, ale także pilnym w realizacji wyzwaniem.

CISI BOHATEROWIE

Truizmem będzie stwierdzenie, że trwała, domowa opieka nad osobą niesamodzielną jest przedsięwzięciem angażującym całą rodzinę, a zależnie od stopnia niesamodzielnosci podopiecznego, wymagającą często zmiany całego dotychczasowego systemu pracy, mieszkania, podziału obowiązków rodzinnych. Utrzymując tu niejako przed nawiasem: uczucia, emocje, dobre myśli i poczucie obowiązku opiekunów wobec podopiecznych i vice versa, które traktujemy jako aksjomatyczne i nie poddajemy ich analizie - warto zwrócić uwagę na kwestie organizacyjne, logistyczne i prawne prowadzenia długotrwałej opieki.

Opierając się na doświadczeniu prowadzenia domowej opieki hospicyjnej, od ponad 13 lat, wprost możemy wskazać, że oprócz zasadniczego schorzenia podopiecznego i bezpośrednio z nim związanych problemów, kolejnym, pozostaje zmęczenie, a często wycieńczenie opiekunów. Im dłużej

trwa domowa opieka, tym wyższy poziom zmęczenia, mimo obserwowanych przez nas zjawisk mających cechy wzajemnego uzależnienia opiekuna od podopiecznego, właściwie często już wykonywanych w zapamiętaniu czynności opiekuńczych.

Wskazać trzeba, że długotrwała opieka domowa ma wszelkie cechy permanentnie wykonywanej pracy zawodowej, zwłaszcza, jeżeli wykonywana jest

co do zasady przez jednego z opiekunów, np. rezygnującego z aktywności zawodowej, podczas gdy druga osoba bierze na siebie obowiązek utrzymania rodziny. Jeżeli nawet opiekun główny może liczyć na wsparcie najbliższych, przyjaciół czy podmiotów profesjonalnych (instytucji, organizacji), to w istocie, mimo niewykonywania fizycznie czynności opiekuńczych w tym czasie, gdy ktoś inny chwilowo go zastępuje, jego myśli i tak nadal skupione są na opiece, do której musi wrócić.

Opierając się na wieloletniej obserwacji i pracy z rodzinami osób niesamodziel-

nych w różnym wieku, możemy stwierdzić, że rozbudowywane przez lata poczucie obowiązku wobec podopiecznego, często nie pozwala opiekunom na odpoczynek, nawet wówczas, gdy jest to możliwe.

Oczywiście, nie dziwimy się temu, ale chcielibyśmy znaleźć optymalną formę pracy, realizacji usługi społecznej, która dałaby opiekunom komfort

odpoczynku nie tylko fizycznego, ale także, choć w części psychicznego.

CZY ISTNIEJE ŻŁOTY ŚRODEK?

Nie. Nie istnieje. Ograniczony jest zakres usług społecznych, których świadczenie na rzecz rodzin osób niesamodzielnych daje oczekiwane efekty, czyli z naszego punktu widzenia, odpoczynek i wytchnienie dla opiekunów, przy jednocześnie świadczonej najlepszej jakości opiece nad podopiecznym.

Natomiast w spektrum usług, których wykonywanie z pewnością daje wskazane korzyści społeczne, pozostaje opieka wyręczająca, będąca czasową formą sprawowania opieki nad osobą niesamodzielną, dla zapewnienia czasu wytchnienia opiekunom. Zwracamy uwagę, że warunkiem jej realizacji jest zawsze krótkotrwałość. Opieka wyręczająca, trwająca dłużej niż 30 dni, w naszej ocenie staje się opieką długoterminową, której cele i założenia są zupełnie inne.

Należy tu mieć także na uwadze potrzeby podopiecznego, które są oczywiście również ważne, zwłaszcza w zakresie form i możliwości realizacji usług odciążeniowych, dostosowanych do jego potrzeb tak zdrowotnych, psychicznych i społecznych.

OPIEKA WYRĘCZAJĄCA W SYSTEMIE USŁUG SPOŁECZNYCH

W obecnym stanie prawnym opieka wyręczająca, znana przepisom jako opieka wytchnieniowa, została po raz pierwszy opisana jako działanie pomocowe w Ustawie „Za Życiem”, a właściwie będącym jej aktem związanym - Programie¹. Wskazana została ona jako pierwsze zadanie w trzecim priorytecie, jako zorganizowanie tzw. opieki wytchnieniowej dla rodziców i opieku-

nów osób niepełnosprawnych. Pomoc w formie opieki wytchnieniowej dla rodziców lub opiekunów osób niepełnosprawnych stanowi zadanie, które ma być realizowane przez:

- 1) samorząd powiatowy,
- 2) podmioty niepubliczne.

Osobami uprawnionymi do opieki wytchnieniowej są:

- 1) opiekunowie,
- 2) dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- 3) osoby niepełnosprawne ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Warunkiem skorzystania z pomocy w formie opieki wytchnieniowej jest:

- 1) spełnienie przez opiekunów kryterium dochodowego - dochód nie może przekroczyć miesięcznie kwoty 1200 zł netto na osobę w rodzinie;
- 2) w orzeczeniu dziecka muszą być wskazania o:
 - a) konieczności stałej lub długotrwałej opieki,
 - b) konieczności pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
 - c) konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka

w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Udzielenie opieki wytchnieniowej ma na celu zabezpieczenie opieki dla osób niepełnosprawnych oraz wsparcie członków rodziny w opiece nad dzieckiem niepełnosprawnym z powodu:

- 1) zdarzenia losowego,
- 2) konieczności pomocy w załatwieniu codziennych spraw,
- 3) potrzeby odpoczynku opiekuna,
- 4) uczestnictwa członka rodziny w aktywizacji zawodowej organizowanej przez powiatowy urząd pracy,
- 5) podjęcia przez członka rodziny zatrudnienia w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy.

Decyzję co do wyboru formy opieki wytchnieniowej pozostawia się rodzinie.

Sposób realizacji wsparcia w formie opieki wytchnieniowej:

- 1) usługi będą świadczone całodobowo przez pracowników jednostek lub
- 2) usługi będą świadczone przez kilka godzin dziennie w wymiarze do 120 godzin w roku kalendarzowym².

Wskazać tu trzeba na niedoskonałość tego aktu prawnego, który pozwala na korzystanie ze świadczeń wyłącznie

² Zob. Brzezińska A., Ustawa za życiem oraz inne zmiany w pomocy społecznej 2017, CH Beck, Legalis, pkt 5.3.

dla osób do 18. roku życia, wobec wskazania jako podmiotów uprawnionych dzieci. Tym samym, z możliwości uzyskania wsparcia w formie opieki wytchnieniowej, organizowanej przez samorząd powiatowy czy podmioty niepubliczne, wyłączone zostały rodziny osób niesamodzielnych powyżej 18. roku życia, które jak wynika z naszego doświadczenia najczęściej zainteresowane są tą formą wsparcia.

OPIEKA WYRĘCZAJĄCA PROWADZONA PRZEZ PODMIOT NIEPUBLICZNY - KILKA UWAG Z PRAKTYKI

Nie stawiając się za wzór i nie mając takich aspiracji, będąc jednak pierwszym podmiotem w Polsce, który od grudnia 2016 roku realizuje usługi opieki wyręczającej w formie stacjonarnej w Centrum Opieki Wyręczającej dla Przewlekłe i Nieuleczalnie Chorych Dzieci im. Hanny Chrzanowskiej w Krakowie, które jest jednostką organizacyjną Małopolskiego Hospicjum dla Dzieci, wydaje się, że możemy pozwolić sobie na podzielenie się kilkoma uwagami.

Po pierwsze, wskazać należy, że opieka wyręczająca winna być zawsze realizowana jako czasowa i pomocnicza forma. W naszym standardzie, maksymalny pobyt podopiecznego może trwać pełne 14 dni. W sytuacjach szczególnych, warunkowanych nadzwyczajną sytuacją może to być 21 dni. Warto tu wskazać na czas trwania standardowego wyjazdu wakacyjnego (kolonii, obozu), w którym uczestniczy dziecko. Turnus opieki wyręczającej może być tak właśnie traktowany, nawet jako swoiste urozmaicenie i zmiana miejsca pobytu i otoczenia dla podopiecznego.

Po drugie, mając na uwadze różne schorzenia zasadnicze podopiecznych, dążąc do zapewnienia maksymalnego

komfortu dla podopiecznego, ale także maksymalnej gwarancji najlepszej opieki dla opiekuna, podczas jego nieobecności, świadczenia opiekuńcze powinny być wykonywane przez doświadczony i profesjonalny personel. Częstym pytaniem opiekunów zastanawiających się nad skorzystaniem z opieki są nie tyle kwalifikacje formalne (dyplomy, kursy) pielęgniarek czy opiekunów medycznych, ile ich praktyczne doświadczenie.

Po trzecie, ważne pozostaje społeczne uwrażliwienie wszystkich stron biorących udział w tej relacji pomocowej, na zakres świadczeń opieki wyręczającej. O ile przepisy wskazują wąsko, wprost na opiekę i jej minimalny zakres, o tyle wydaje się, że jej atrakcyjna forma, wypełniony aktywnościami na miarę potrzeb podopiecznego pobyt, może być ważny w przekonaniu opiekunów do skorzystania z opieki.

Po czwarte, oczywiście - finansowanie. Jak dotąd, opieka wytchnieniowa dopiero od niedawna została ujęta w systemie prawnym jako rozwiązanie, na które środki finansowe mogą być przeznaczane przez samorząd powiatowy, np. w ramach konkursów w trybie Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie i powierzane podmiotom niepublicznym na tej podstawie. Wskazać jednak

trzeba, jak powołano wyżej, że usługi na w/w podstawie mogą być wykonywane wyłącznie dla dzieci, tj. osób do 18. roku życia. Ważnym, choć nie systemowym źródłem finansowania są także projekty współfinansowane ze źródeł UE, które pozwalają na czasowe realizowane zadań nad rzecz opiekunów osób niesamodzielnych.

Nie zmienia to jednak faktu, że wciąż brakuje systemowego rozwiązania, pozwalającego na szersze wykonywanie usług opieki wyręczającej, zwłaszcza dla rodzin osób po ukończeniu 18. roku życia.

Po piąte, ostatnie, ale równie ważne, ważką pozostaje kwestia pracy z opiekunami osób niesamodzielnych, której celem jest uświadamianie im ich własnych potrzeb, a na miarę rozwoju usług odciążeniowych - możliwości, a nawet konieczności korzystania z nich.

Podsumowując, mamy nadzieję, że debata o opiece wyręczającej dopiero się rozpocznie.

My na pewno jesteśmy do niej gotowi, zwłaszcza mając na względzie żywotne potrzeby Cichych Bohaterów, których wszyscy podziwiają, ale wydaje się, że jednak czyni, zmierzające do poprawy ich codziennych zmagają się ważniejsze niż najpiękniejsze nawet słowa uznania.

Więcej o działalności Małopolskiego Hospicjum dla Dzieci i Centrum Opieki Wyręczającej: www.mhd.org.pl

Krzysztof Nawrocki

Lekarz medycyny, specjalista chorób dzieci.
Współzałożyciel i Dyrektor Medyczny
Małopolskiego Hospicjum dla Dzieci.

Wojciech Głac

Prawnik, Wiceprezes Zarządu
Małopolskiego Hospicjum dla Dzieci.
Pracownik naukowy Instytutu Spraw Społecznych
Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

REVES - SIĘĆ DLA EKONOMII SPOŁECZNEJ W EUROPEJSKICH MIASTACH I REGIONACH

Z Erdmuthe Klaer-Morselli, Zastępcą Sekretarza Generalnego, REVES aisbl (Europejska Sieć Miast i Regionów dla Ekonomii Społecznej) rozmawiała Maria Kucińska, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie.

An interview conducted by Maria Kucińska (Regional Centre for Social Policy in Kraków) with Erdmuthe Klaer-Morselli, Deputy Secretary - General, REVES aisbl (European Network of Cities and Regions for the Social Economy)

Czym jest REVES? Kiedy została powołana? Jakie były powody dla stworzenia tej organizacji?

REVES (Europejska Sieć Miast i Regionów dla Ekonomii Społecznej) jest europejską siecią łączącą z jednej strony miasta i regiony oraz lokalne/regionalne podmioty ekonomii społecznej z drugiej strony. Została założona w 1996 roku z zamiarem zbadania różnych rodzajów stosunków, które istnieją pomiędzy tymi dwoma graczami (miastami/regionami i ekonomią społeczną). Rezultatem była wymiana dobrych praktyk i doświadczeń w wielu dziedzinach, m.in. w zakresie przygotowania rozwiązań w obszarze zatrudnienia i tworzenia przedsiębiorstw społecznych, mieszkalnictwa, edukacji i szkoleń, włączenia społecznego etc. Partnerzy sieci - wśród nich miasto stołeczne Bruksela (Belgia), miasto Östersund (Szwecja), miasto Reggio Calabria (Włochy) czy CECOP (Europejska Konfederacja Spółdzielni Przemysłowych i Usługowych) wyszli z założenia, że mogą się wiele od siebie nauczyć. To był właśnie główny powód założenia takiej sieci współpracy.

Co jest głównym celem REVES? Czy ma misję?

REVES reprezentuje, broni i promuje wspólne wartości swoich członków przed europejskimi i międzynarodowymi instytucjami. Wspólnie z członkami sieci dąży do osiągnięcia celów wyznaczonych w Karcie REVES, po to, aby:

REVES - NETWORK FOR SOCIAL ECONOMY IN EUROPEAN CITIES AND REGIONS

What is REVES? When was it established? What was the reason for creating this organization?

REVES (European Network of Cities and Regions for the Social Economy) is a European Network bringing together cities and regions, on one hand, and local/regional social economy organizations, on the other. It was established in 1996 with the aim to explore the different type of partnership relationships that exist between these two players (cities/regions and the social economy). The result was a broad variety of practices and expertise in many different policy fields - solutions in the field of employment and (social economy) enterprise creation, housing, education and training, social inclusion etc. Project partners - among them Brussels-Capital region (BE), the city of Östersund (SE), the city of Reggio Calabria (IT) or CECOP - considered they had a lot to learn from each other. This is why they finally established our network.

What is the main aim of REVES? Do you have a mission?

REVES represents, defends and promotes the common values of its members vis-à-vis European and International institutions.

Jointly with its members, it pursues the objectives set out in the REVES charter, in order to :

- Prowadzić dialog z europejskimi i międzynarodowymi instytucjami w celu stworzenia pozytywnych warunków dla rozwoju ekonomii społecznej i opartej na solidarności,
- Rozwinąć odpowiedzialność społeczną oraz wymieniać doświadczenia i wiedzę, a także wdrażać innowacje w obszarze włączenia społecznego czy uczestnictwa w życiu lokalnych społeczności,
- Edukować i informować o wpływie jakie partnerstwa oparte na ekonomii społecznej wywierają na społeczność, które dzięki nim stają się bardziej solidarne,
- Stać się laboratorium innowacji społecznych i wspierać ich rozpowszechnianie na danym terytorium,
- Współpracować i tworzyć synergie z innymi krajowymi, europejskimi i międzynarodowymi sieciami, a także by je uzupełniać,
- Dążyć do osiągnięcia tych celów w Europie i szerzej na gruncie międzynarodowym kładąc nacisk na spójność terytorialną, solidarność międzynarodową, promocję równych szans i współpracę „Północy z Południem”,
- Wykorzystywać swój własny kapitał i doświadczenia członków w różnych obszarach działań i udostępniać je wszystkim zrzeszonym w sieci.

Kto może zostać członkiem REVES?

Członkami REVES mogą być władze lokalne i regionalne, a także lokalne i regionalne stowarzyszenia podmiotów ekonomii społecznej lub pojedyncze podmioty ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, stowarzyszenia, fundacje i wszystkie inne organizacje działające w obszarze es).

Jakie warunki muszą zostać spełnione, aby ubiegać się o członkostwo?

Patrz poprzednia odpowiedź. Lokalne/regionalne władze i podmioty ekonomii społecznej mogą zostać członkiem REVES jeśli zaakceptują i podpiszą Kartę REVES oraz zobowiążą się do wspierania sieci poprzez uiszczenie opłaty członkowskiej. Ostateczną decyzję w sprawie członkostwa podejmie Zgromadzenie Ogólne REVES.

Ilu członków jest więc stowarzyszonych?

Obecnie REVES liczy około 70 członków. Liczba ta ciągle się zmienia, najczęściej z uwagi na zmiany rządów w poszczególnych miastach czy regionach.

- establish a dialogue with the European and international Institutions in order to create positive conditions for the development of social and solidarity based-economy,
- develop social responsibility and exchange expertise and know-how, and to implement innovation in the fields of inclusion, participation and empowerment of local communities,
- educate and communicate the contribution of social economy-based partnership for more solidarity-based communities,
- be a laboratory for innovation in social policies and to support their dissemination in all territories,
- Cooperate and create synergies with other national, European and international networks and to complement them,
- pursue these objectives in Europe and at international level with a view to territorial cohesion, international solidarity, promotion of equal opportunity and north-south cooperation,
- capitalize on its own and members experiences in the different fields of interest and make them available to all members.

Which entities are considered by REVES?

Local and regional authorities as well as local or regional social economy platforms or single social economy organizations (cooperatives, associations, foundations or any other kind of organization following the values and principles of the social economy) can become members.

What conditions should be met in order to apply?

See the previous answer. Local/regional authorities or social economy organizations or platforms can become members if they adhere to and therefore sign the REVES Charter and they commit to support the network through a membership fee. The final decision about their membership will then be taken by the REVES General Assembly.

How many members are associated?

Currently REVES counts approximately 70 members. The number of members continuously fluctuates - very often due to changes of government in member cities or regions

Jakie korzyści z przystąpienia do sieci REVES odnosi firma/przedsiębiorstwo społeczne?

Firmy mogą korzystać z wszystkich zasobów sieci, kontaktów, zestawu narzędzi oraz wypracowanego przez lata doświadczenia. Przede wszystkim organizowane są seminaria tematyczne. Naszym celem jest zwiększenie widoczności naszych członków i wyeksponowanie lokalnych wyzwań jako takich - z reguły podczas różnych spotkań z europejskimi instytucjami odnosimy się do doświadczeń naszych członków. Często, instytucje takie kontaktują się z nami i zapraszają prelegentów i praktyków ES na konferencje, seminaria, warsztaty. Tu także możemy promować ich inicjatywy.

Członkowie są aktywnie włączeni w naszą działalność polityczną. Wystarczy podać jeden z ostatnich przykładów. Nasze stanowisko w sprawie polityki spójności zawierające poprawki do nowych uchwał będących w fazie negocjacji, zostało opracowane na bazie komentarzy i propozycji naszych członków. Kojarzymy ich z posłami do Parlamentu Europejskiego, z przedstawicielami Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego czy Komitetu Regionów z ich regionów w razie napotkania konkretnego problemu gdzie takie wsparcie okazałoby się przydatne.

Członkowie REVES mogą zakładać grupy tematyczne wspierane przez sekretariat REVES. Ponadto, mają oni absolutne pierwszeństwo we wdrażaniu projektów unijnych. W niektórych przypadkach REVES sam pisze i składa wnioski razem ze swoimi członkami. Zdarza się też, że sekretariat REVES pomaga członkom napisać projekt i znaleźć partnerów do jego realizacji w całej Europie. Często kontaktują się z nami inne organizacje (europejskie lub krajowe instytucje, które nie są naszymi członkami), które szukają partnerów do projektu. W takim przypadku zajmujemy się również promocją naszych partnerów. Niektórzy członkowie organizują spotkania i wizyty studyjne w Brukseli i proszą nas o wsparcie w zakresie merytorycznym i nawiązywania kontaktów (organizujemy także spotkania z przedstawicielami różnych instytucji unijnych i ciał doradczych tj. np. Komitet Regionów lub Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny).

Także nasi członkowie angażują nas w organizowane przez siebie wydarzenia w mieście lub regionie. Co drugie Zgromadzenie Generalne i spotkanie zarządu odbywa się w mieście lub regionie członkowskim REVES - najczęściej połączone z seminarium lub konferencją na temat interesujący dla danego obszaru. Istnieje także możliwość organizacji wizyt studyjnych w siedzibie danego członka. Współpracujemy z organizacjami z sektora finansów.

What are the advantages for a company/social enterprise when it becomes a member of REVES?

They can fully benefit from our network, related contacts and the pool of tools and expertise which has been developed over the years. Peer learning seminars are organized for members in the first place, following their thematic priorities. Our aim being to raise the visibility of our members and local challenges in general, we usually refer to the experiences of our members in different meetings with European institutions. Often, we are contacted by EU institutions or other (European) organizations for speakers and practice cases to involve in European events (conferences, seminars, workshops) - it is also here where we put forward initiatives of our members.

Members are directly involved in our political work. To give just one recent example: Our position paper on EU cohesion policy, including amendments for the new regulations that are currently under negotiation, was written based on the comments and proposals of members. We are also bringing our members in touch with MEPs, members of the EESC or CoR from their region if they are encountering specific problems and support from these persons can be of use. Members have the possibility to set up thematic working groups which are supported by the REVES secretariat. Moreover, our members have the absolute priority when it comes to setting up and implementing European projects. In some cases, REVES writes and leads projects itself, involving a number of its members. In others, the REVES secretariats helps members to set up their own projects and find appropriate project partners all over Europe. We are also often contacted by third organizations (other European or national organizations that are not among our members) who are searching for project partners - here, we are also promoting our members. Some of our members also organize events and study visits in Brussels and ask us for support with regard to content and contacts (in this context we also organize encounters with persons representing different EU institutions or consultative bodies such as the Committee of the Regions or the European Economic and Social Committee).

Many members also involve us in the organization of European events in their city or region. Every second General Assembly and board meeting is held in a member region or city - most often linked to a seminar or conference on a topic that is of specific interest for this city or region. On this occasion there is also an opportunity to organize study visits on the ground. We also cooperate with organizations from the alternative finance sector.

W kilku przypadkach nasze inicjatywy przyczyniły się do zawiązania nowych partnerstw lub wzmocnienia partnerstw pomiędzy naszymi członkami z sektora ES, władz lokalnych i/ lub innych lokalnych, krajowych i europejskich graczy.

A jakie korzyści odnosi władza?

Władza odnosi podobne korzyści. Zauważyliśmy, że wielu naszych członków - przedstawiciele samorządów, dostrzegło zwiększenie widoczności, np. poprzez organizację wydarzenia o zasięgu europejskim w swoim mieście lub regionie. Zdarzyło się także, że lokalni politycy zdołali przekonać działające tam grupy do konkretnej polityki lub programu poprzez spotkania z innymi politykami z regionów członkowskich REVES. Staramy się także promować wymianę doświadczeń w zakresie bardziej specjalistycznym (doświadczana bardzo przez naszych pracowników samorządowych) np. w kontekście seminariów nt. zamówień publicznych. REVES wspiera także inicjatywę ESER (Europejskie Regiony Ekonomii Społecznej) i EER (Europejska Nagroda Przedsiębiorczości Regionalnej).

Czy członkowie REVES są bardziej widoczni na arenie europejskiej?

Tak, tak myślę. Inicjatywy takie jak Nagroda Doskonałości REVES, organizowane wydarzenia, projekty i publikacje, komunikacja w mediach społecznościowych, ale również uczestnictwo w różnych grupach eksperckich i wymiany z instytucjami UE i innymi organizacjami, przyczyniają się do zwiększenia widoczności naszych członków i ich inicjatyw w Brukseli, innych krajach europejskich, a nawet na innych kontynentach. Jednakże, aby działania te były efektywne, musimy być na bieżąco z tym co aktualnie dzieje się u naszych członków.

Czy współpracujecie także z innymi instytucjami w zakresie rozwoju ES?

Współpraca z instytucjami europejskimi:

REVES jest reprezentowany w grupie eksperckiej Komisji Europejskiej ds. ES i przedsiębiorstw społecznych - GECES (Expert group on social economy and Social Enterprises). Jesteśmy partnerem Dyrekcji Generalnej DG Growth w jej inicjatywie pn. „ESER - Europejskie Regiony Ekonomii Społecznej”. Ponadto, jesteśmy częścią grupy eksperckiej poświęconej funduszom strukturalnym i inwestycyjnym,

In several cases our initiatives also contributed to establishing (new) partnerships or strengthening partnerships between our social economy members, their local authority and/or other local, national and European players.

And for a public authority?

A public authority has the same advantages. We noticed that many of our public authority members appreciate more visibility - for example through the organization of a European event in their city or region. It also already happened that local politicians managed to convince their local peers of a specific policy or programme through meetings with other politicians from other REVES member cities and regions. We also try to promote exchange on more technical issues (appreciated very much also by civil servants/administration) - for example in the context of seminars on public procurement. REVES is also associated to the ESER (European Social Economy Regions) initiative and the EER (European Entrepreneurial Region Award).

Are members of REVES more visible on the European ground?

Yes, we think so. Initiatives such as the REVES Excellence Award, events, projects and publications, communication via social media, but also our participation in different expert groups and exchanges with EU institutions and other organizations add to the visibility of our members and their initiatives in Brussels, other European countries and even continents. However, in order to do all this in an efficient way we also need to be updated on the activities of our members on a regular basis.

Do you cooperate with some other institutions in terms of social economy development?

Work with European institutions:

REVES is represented in the GECES expert group of the European Commission. We are a partner of DG Growth in its “European Social Economy Region” (ESER) initiative. We are also part of an expert group on the European Structural and Investment Funds coordinated by DG Regio where we try to raise the awareness on the role of the social economy and partnership in local development and cohesion policy. REVES regularly participates in the civil dialogue meetings with DG EMPL and is a member of the ESF transnational

koordynowanym przez Dyрекcyję Generalną DG Regio, w ramach której staramy się podnosić świadomość nt. roli jaką ES i partnerstwa odgrywają w rozwoju lokalnym i polityce spójności. REVES regularnie uczestniczy w spotkaniach „dialogu obywatelskiego” z Dyrekcyją Generalną DG EMPL i jest członkiem transnarodowych platform tematycznych „Ekonomia społeczna” i „Partnerstwo” (wymiana pomiędzy władzami zarządzającymi Europejskim Funduszem Społecznym z różnych krajów na różne tematy).

Jeżeli chodzi o współpracę z Parlamentem Europejskim, kontaktujemy się z wieloma posłami do PE, głównie tymi, którzy należą do grup zajmujących się ES oraz usługami publicznymi i wspólnymi dobrami, DG EMPL, ECON i Komitetem REGI etc. Nasza sieć prężnie współpracuje z Komitetem Regionów, w siedzibie którego odbyły się 2 ostatnie edycje Nagrody Doskonałości REVES i kilka innych konferencji na tematy związane z ekonomią społeczną (innowacje społeczne, inicjatywy worker-buy-out etc.). Jesteśmy również włączeni we współpracę w ramach inicjatywy pn. Europejski Region Przedsiębiorczości. REVES jest w stałym kontakcie z Europejskim Komitetem Społeczno-Ekonomicznym - zwłaszcza w ramach III kategorii, kategorii ekonomia społeczna i grupy roboczej - ekonomia społeczna. Przyczyniliśmy się do powstania wielu wydarzeń, posiedzeń i raportów. REVES współpracuje także z OECD w ramach programu LEED (Local Economic and Employment Development -Rozwój Lokalnej Ekonomii i Zatrudnienia). Podejmujemy współpracę z szeregiem europejskich organizacji takich jak Social Economy Europe (której jesteśmy członkiem, a nasz Sekretarz Generalny piastuje stanowisko wiceprezesa), Social Platform, Globalnym Forum Ekonomii Społecznej lub RIPESS (międzynarodowa sieć dla ekonomii społecznej i solidarnej). Ponadto, jesteśmy częścią grupy Co-Communs, która skupia organizacje z sektora spółdzielczego, platformy spółdzielców, organizacje sieciowe, miasta/regiony i związki zawodowe, po to, aby ukształtować proces zmian, jakim podlegają nasze społeczeństwa, stosując praktyki i wartości ekonomii społecznej i solidarnej.

Czy realizujecie jakiej wspólne projekty?

Tak. REVES zarządzał i wdrażał jako Lider projektu, wraz ze swymi partnerami, dużą liczbę projektów w zakresie tworzenia przedsiębiorstw ekonomii społecznej, szkoleń konkretnych grup, klastrów, zmian w przestrzeni miejskiej, dialogu międzykulturowego, poprawy jakości usług społecznych, eksperymentowania z nowymi modelami lokalnego

tematic platforms “Social Economy” and “Partnership” (exchange between ESF managing authorities of different countries on specific topics).

With regard to the European Parliament, we are in close touch with a number of MEPs - particularly those belonging to the “social economy” and the “public services and common goods” intergroup, the EMPL, ECON and REGI Committee etc. Our network closely cooperates with the Committee of the Regions which has been hosting the two last editions of the REVES Excellence Award and several other conferences on topics linked to the social economy (social innovation, worker buy-out etc.). We are also co-operating in the framework of the European Entrepreneurial Region initiative. REVES is regularly in contact with the European Economic and Social Committee - in particular category III, the social economy category and the social economy working group. We have been contributing to a number of events, hearings and reports. REVES also regularly works together with the OECD LEED programme. We also cooperate with a broad range of other European organizations such as Social Economy Europe (of which we are a member with our SG currently holding the vice-presidency), the Social Platform, the Global Social Economy Forum or RIPESS (the international network for the social and solidarity economy). Moreover, we are part of the Co-Communs group which brings together organizations from the cooperative sector, platform cooperatives, peer to peer-related organizations, cities/regions and trade unions to discuss possibilities to shape the current transitions processes our societies are going through using practices and values of the social and solidarity economy.

Are you undertaking any joint projects?

Yes. REVES has set up and implemented - as project leader and together with its members - a large number of projects in fields such as (social economy) enterprise creation, training (of specific groups), clustering, urban regeneration, intercultural dialogue, improvement of the quality of social services, experimentation of new models of local governance and citizen participation. We are also partner - once again often together with several of our members - in other projects led by non-member organizations. Examples are initiatives around the transfer/take-over of enterprises by worker-cooperatives, improved access to finance for social economy organizations or social innovation. Moreover, REVES has been asked several times to provide a European added value by contributing to projects set up and carried

zarządzania i partycypacji społecznej. Jesteśmy także partnerem - wspólnie z kilkoma innymi członkami, w innych projektach prowadzonych przez organizacje niebędące członkami REVES. Przykładami są inicjatywy dotyczące transferu/przejęcia przedsiębiorstw przez spółdzielców, lepszego dostępu do funduszy dla organizacji działających w ES lub innowacjach społecznych. Co więcej, REVES był wielokrotnie proszony o wniesienie europejskiej wartości dodanej poprzez włączenie się w projekty realizowane z programów krajowych lub regionalnych. Przykładami mogą być projekty „Capacity” (rewitalizacja miejska) czy Con I Bambini (praca z dziećmi i rodzinami). REVES jest także częścią Konsorcjum opracowującego i organizującego dla Komisji Europejskiej seminaria nt. możliwości kooperacji na polu ES zgodnie z dyrektywą zamówień publicznych (EU/2014/24).

Na czym polega inicjatywa pn. „REVES Days and Social Innovation Forum”?

Od zeszłego roku seria wydarzeń organizowanych wokół Zgromadzenia Ogólnego REVES nazywa się “REVES DAYS”. Spotkania te obejmują dyskusję członków nt. podejmowanych działań, otwarte konferencje i seminaria na różne tematy, jak to było w 2018 r. w przypadku inicjatywy związanej z innowacjami społecznymi. Jednak najważniejszym wydarzeniem REVES jest Nagroda Doskonałości REVES, konkurs organizowany co dwa lata. Jego celem jest zidentyfikowanie i uwidocznienie przykładów dobrych praktyk partnerstwa pomiędzy władzami publicznymi, podmiotami ekonomii społecznej i innymi interesariuszami. Udział w konkursie jest otwarty także dla organizacji spoza REVES. Aplikanci mogą przedstawić swoje inicjatywy w Brukseli (ostatnie dwie edycje odbyły się w Komitecie Regionów) podczas dedykowanej konferencji. Jury składające się z członków Parlamentu Europejskiego, Komitetu Regionów, Programu OECD-LEED i Social Economy Europe wybiera zwycięzców. Wszyscy wyłonieni finaliści są pokazani w Roczniku REVES. Następny nabór do konkursu zostanie otwarty pod koniec tego roku. Wszystkie polskie miasta, regiony i PES zaproszone są do udziału! Inicjatywa Wspólnoty Innowacji Społecznych (SIC) jest projektem realizowanym w ramach Horyzontu 2020 kierowanym przez Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Informacji nt. Rozwoju Lokalnego - AEIDL (European Association for Information on Local Development), w którym jesteśmy partnerem obok kilku uniwersytetów, instytutów badawczych i organizacji takich jak NESTA i Young Foundation. Celem projektu jest lepsze skomunikowanie podmiotów generujących innowacje społeczne

out under national or regional programmes. Examples are the project “Capacity” (urban regeneration with a strong empowerment aspect) or “Con I Bambini” (work with children and families). REVES is also part of a Consortium designing and organizing, for the European Commission, learning seminars on possibilities for cooperation with the social economy in the framework of the implementation of the public procurement directive (EU/2014/24).

What are the REVES Days and Social Innovation Forum initiatives?

Since last year, the series of events organized around the REVES general assembly are labelled as „REVES DAYS”; this includes general political discussion among members, as well as an open conference and seminars on different topics, as it was the case in 2018 with the social innovation initiative. But the most peculiar REVES event is the REVES Excellence Award, that is organized every two years. Its objective is to identify and make visible best practice examples of partnership between public authority, social economy organizations (and other players). The Award is open also to non-members. Applicants have the opportunity to present their initiatives in Brussels (the last two editions were hosted by the Committee of the Regions) during a dedicated conference. A jury composed of members of the European Parliament, the Committee of the Regions, the OECD LEED programme and Social Economy Europe selects the winners. All eligible applications are published in the REVES Yearbook. The next call for applications will be opened in the end of this year. Also Polish cities, regions and social economy organizations are more than welcome to participate! The Social Innovation Community Initiative (SIC) is a Horizon2020 project led by AEIDL in which we are a partner next to several universities and research institutes and organizations such as NESTA and Young Foundation. The aim of the project is to better connect those generating social innovation and make social innovation and possibilities to socially innovate better known in a variety of policy fields and sectors. Certainly one of the most important outcomes of this initiative is the Social Innovation Declaration which can still be signed by any organization or person wishing to do so! Amongst other tasks, REVES was in charge of organizing a European Conference on Social Innovation in Cities and Regions - again a possibility to give our members more visibility and/or bring them in touch with other social innovations and organizations all around Europe. The final conference of the SIC project has taken place on 12 and 13 November in Sevilla.

i sprawienie, że innowacje społeczne są lepiej widoczne i rozpoznawalne w różnych obszarach i sektorach. Z pewnością, jednym z najważniejszych rezultatów jest Deklaracja Innowacji Społecznych, która może być podpisana przez każdą organizację lub osobę prywatną, która zgadza się z jej celami! Poza tym, REVES był odpowiedzialny za organizację europejskiej konferencji nt. Innowacji Społecznych w miastach i regionach, co dało naszym członkom kolejną możliwość zaprezentowania się i nawiązania kontaktów z innymi organizacjami społecznymi z całej Europy. Konferencja podsumowująca odbyła się w dniach 12-13 listopada w Seville.

Jakie są Wasze plany na przyszłość?

Właśnie ustaliliśmy priorytety na kolejne dwa lata. Jednym z nich jest dalsze wdrażanie dyrektywy o zamówieniach publicznych (i konkretnych możliwościach jakie otworzyły się dla ekonomii społecznej). Razem z naszymi członkami będziemy organizować więcej warsztatów i seminariów na ten temat - częściowo w ramach ww. pracy dla KE. Zajmiemy się także negocjacjami wokół przyszłej polityki spójności UE, a zwłaszcza przyszłości Code of Conduct Partnership. Mamy nadzieję, że będziemy więcej pracować nad inicjatywą Community - Led Local Development. Chcielibyśmy także położyć większy nacisk na rozwój obszarów wiejskich. Cyfryzacja jest oczywiście kolejnym ważnym do pogłębienia tematem. Do tej pory udało nam się zorganizować kilka seminariów i warsztatów na ten temat, ale pragniemy pójść głębiej w kierunku zrównoważonej społecznie zmianie cyfrowej terytoriów. Poza kilkoma przypadkami, „strategie specjalizacji smart”, polityki promujące ES i inne strategie przyczyniające się do rozwoju lokalnego, są nadal mocno oderwane od realiów w wielu miastach i regionach. Cyfryzacja jest nadal zbyt często postrzegana jako cel sam w sobie. Mamy zamiar rozwijać działania skierowane do dzieci i młodzieży oraz przyczynić się do polepszenia ich przyszłych warunków zatrudnieniowych, ale także środowiska życia i edukacji. Nasze działania rozpoczniemy w 2019 r. seminarium w Berlinie nt. możliwości wdrożenia wartości ES i ducha przedsiębiorczości społecznej w szkołach - także polskie podmioty ES wezmą w nim udział i zaprezentują swoje doświadczenia na tym polu. Będziemy także kontynuować działania związane z projektem „Con i bambini” (opisanym powyżej), który dotyczy polepszenia warunków życiowych dzieci i ich rodzin, zmieniając ich z „odbiorców usług” na aktywnych obywateli umiejących zadbać o własne życie.

What are your plans for the future?

Our members just fixed the priorities of our network for the next two years: One of them is the follow-up of the implementation of the public procurement directive (and the specific opportunities it opened for cooperation with the social economy). Together with our members we will organize more peer learning sessions and seminars on this topic - partially also in the framework of the above mentioned work for the European Commission.

We will also follow closely negotiations around the future EU cohesion policy and in particular the future of the Code of Conduct for Partnership. We hope to be able to work much more on and experiment approaches such as Community-Led Local Development. And we would like to put a stronger focus on the development of rural areas. Digitalization is of course also an important topic that has to be deepened. We already organized some seminars and workshops on this topic, but would like to go beyond mere exchange into a real experimentation of (socially) sustainable digital transition of territories. Apart from some rare exceptions, 'smart specialization strategies', policies to promote the social economy and other strategies to boost local development are still very much disconnected in many cities and regions. Digitalization is still too often seen as an end in itself. Also, we would like to develop more activities around Children and Youth and the improvement not only of their (future) employment opportunities, but also of their living environment, including education. We will start our activities in 2019 with a seminar in Berlin on possibilities to convey social economy values and a social economy entrepreneurial spirit in schools - also Polish social economy platforms will take part and present their initiatives in this field. We will also continue the activities of the project 'Con i bambini' (mentioned above), which focuses on the improvement of the direct living environment of children and their families, turning the latter from mere service beneficiaries to active protagonists of their own life.

Maria Kucińska

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

IX TYDZIEŃ EKONOMII SPOŁECZNEJ NA MAŁOPOLSKICH UCZELNIACH

W dniach 13-17 listopada 2018 r. na małopolskich uczelniach odbywały się wydarzenia w ramach obchodzonego corocznie Światowego Tygodnia

realizację ważnych celów społecznych. To taka przedsiębiorczość z sercem, która skupia się na człowieku i jego potrzebach.

podmiotom ekonomii społecznej), firm tradycyjnych (kojarząc je z przedsiębiorcami społecznymi) czy innych instytucji, które wspierają ekonomię społeczną i realizują wspólne projekty.

TES jest wydarzeniem szczególnym, bo adresowanym do studentów - osób, które już w trakcie studiów podejmują decyzję o wyborze swojej drogi zawodowej. Część z nich być może podejmie zatrudnienie w obszarze ekonomii społecznej, np. w jednym z podmiotów ekonomii społecznej albo w charakterze pracownika socjalnego. W wyborze tym mogą pomóc organizowane przez ROPS wydarzenia. W tym roku odbyło się ich naprawdę sporo. Dzięki współpracy z Uniwersytetem Jagiellońskim, Uniwersytetem Pedagogicznym w Krakowie, Uniwersytetem Papieskim JPII, Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie, Akademii Ignatianum, Państwowym Wyższym Szkołom Zawodowym w Oświęcimiu, Nowym Targu i Tarnowie, a także z przedsiębiorcami społecznymi z terenu Małopolski, udało się zorganizować ciekawe spotkania gromadzące zainteresowanych tematyką ES studentów.

W ramach TES miały miejsce wykłady, seminaria, szkolenia, debaty, „inspiratoria”, spacer i gry miejskie, a nawet wizyty studyjne. Program był bardzo

różnorodny. Artykuł ten opisuje wybrane wydarzenia.

Uniwersytet Papieski JPII wraz z działającą tam spółdzielnią socjalną Równość zaproponował swoim studentom warsztaty podzielone na panele tematyczne oraz udział w grach dotyczących ekonomii społecznej. „Studiuję obok spółdzielni socjalnej” oraz „Chłopska Szkoła Biznesu” pozwoliły w przystępny i zabawny sposób poznać zasady jakimi kieruje się przedsiębiorca społeczny. Studenci zdobyli dużo informacji, a jeden z nich nawet tytuł „Studenckiego Lidera Ekonomii Społecznej”. Spotkanie na tej uczelni umożliwiło poznanie w praktyce działalności spółdzielni socjalnej, która od wielu lat prowadzi tam bistro.

Okazuje się, że gra to świetny sposób na opanowanie podstaw ekonomii społecznej. Doskonale wie o tym dr Łukasz Hajduk z Uniwersytetu Jagiellońskiego, który w trakcie prowadzenia warsztatów pt. „Animacja społeczno-kulturowa jako metoda pracy z lokalną społecznością” oraz wykładu pt. „Lider-animacja jako podstawowy element dobrze funkcjonującego PES” wykorzystywał m.in. tzw. metodę wykładowo-animacyjną. Studenci Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Targu oraz Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie poznawali definicję animacji i animatora, cechy dobrego lidera i zasady ekonomii społecznej, ucząc się i bawiąc. Dr Hajduk zaproponował bowiem uczestnictwo w grze zespołowej, która pokazała studentom jak należy współpracować i jak to się ma do ekonomii społecznej. Okazało się, że w tej dziedzinie każdy człowiek jest ważny, a wzajemne współdziałanie niezbędne. Uczestnicy zajęć byli zachwyceni taką nieszablonową formą prowadzenia warsztatów.

Przedstawiciele Spółdzielni Socjalnej KAMPU, założonej kilka lat temu przez małżeństwo Rzońców, również włączyli

się w tegoroczny TES proponując oprócz wykładu nt. historii polskiej spółdzielczości spaceru miejskie po Krakowie. Taka forma przypadła do gustu studentom Uniwersytetu Jagiellońskiego, którzy licznie stawili się w umówionych punktach zbiórki. Spacerium (spacer) Spółdzielcze, czyli seminaria w formie

spacerów odkrywające ślady spółdzielczości krakowskiej, pozwoliły na spojrzenie na Kraków i jego zabytki od strony ich znaczenia dla rozwoju gospo-

darczego. Studenci odkrywali miejsca związane z ww. tematyką nie tylko na Starym mieście, ale także w dzielnicy Kazimierz, która została podzielona przez prowadzących na część chrześcijańską i żydowską. Przeprowadzone zostały gry miejskie. Studenci zostali zaopatrzeni w odpowiednie materiały,

w których znajdowały się zagadki, które mieli rozwiązać. Odkrywali miejsca od lat związane z ruchem spółdzielczym, a także te gdzie mieszczą się współczesne podmioty ekonomii społecznej.

TES to jednak nie tylko zabawa. Studenci Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie poważnie podeszli do kwestii ekonomii społecznej organizując wspólnie z fundacją GAP m.in. debatę oxfordzką pn. „Ta izba twierdzi, że 500+ i inne świadczenia społeczne zabijają ekonomię społeczną”. Wzięli w niej udział przedstawiciele kół naukowych: Gospodarki i Administracji Publicznej oraz Wydziałowej Indywidualnej Ścieżki Edukacyjnej. Zostali podzieleni na zwolenników i przeciwników tezy, którzy pod kierunkiem Marszałka debaty - dr Marka Benio przedstawiali zgromadzonym studentom swoje argumenty. Jedni twierdzili, że takie świadczenia są atrakcyjne dla młodych mam, które dzięki nim nie będą podejmować pracy zawodowej. Z kolei drudzy podkreślali, że wsparcie tego typu zasiłkami jest konieczne i może przyczynić się do rozwoju ES. W głosowaniu publiczno-

ści więcej poparcia zdobyła grupa przeciwników postawionej tezy. Studenci byli bardzo dobrze przygotowani do debaty i przeprowadzili ją w profesjonalny sposób.

Interesującą ofertę przedstawił także Uniwersytet Pedagogiczny. Odbyły się tam warsztaty nt. job coachingu, który

Przedsiębiorczości. To organizowane od 2008 roku w ponad 150 krajach święto ma za zadanie promować ideę przedsiębiorczości. Różne instytucje, tj. firmy, samorządy czy właśnie uczelnie wyższe organizują w tym czasie bezpłatne spotkania z zakresu zakładania i rozwijania działalności gospodarczej, start-up'ów, budowania sieci kontaktów czy kształtowania własnej marki¹. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie również od wielu lat włącza się w obchody ŚTP poprzez projekt pn. „Małopolski Ośrodek Koordynacji Ekonomii Społecznej” (obecnie etap II). Co roku w listopadzie organizowany jest Tydzień Ekonomii Społecznej. Ekonomia społeczna to świetny przykład pobudzania i rozwijania ducha przedsiębiorczości u ludzi zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jedną z definicji tradycyjnie pojmowanej przedsiębiorczości mówi, że: Jest to zorganizowany proces działań ukierunkowany w danych warunkach na wykorzystanie nowatorskiego pomysłu w celu generowania korzyści na rynku². Ekonomia społeczna natomiast nie jest nastawiona tylko i wyłącznie na osiąganie zysku, ale także, a może głównie, na

Tydzień Ekonomii Społecznej to inicjatywa, która pozwala na propagowanie przedsiębiorczości społecznej wśród młodych ludzi - studentów uczelni wyższych z województwa małopolskiego. Jak wynika z różnorodnych opracowań, raportów, badań, ekonomia społeczna to tematyka stosunkowo mało znana w społeczeństwie. ROPS w Krakowie, wraz z instytucjami partnerskimi, podejmuje więc wysiłki w celu promowania tej formy przedsiębiorczości wśród wielu grup społecznych. Organizuje akcje skierowane do uczniów szkół średnich (rozgrywki Chłopskiej Szkoły Biznesu), samorządów (przekonywanie do stosowania klauzul społecznych, a więc zlecenia realizacji zadań publicznych

1 www.eurodesk.pl/eurokalendarz/swiatowy-tydzien-przedsiębiorczosci

2 <https://mfiles.pl/pl/index.php/Przedsiębiorczość>

stanowi narzędzie aktywizacji zawodowej. Studenci zaciekawili się tą tematyką, a szczególnie coachingiem kariery i wykorzystaniem go w pracy psychologa. Podobne warsztaty miały miejsce na Akademii Ignatianum.

TES to także szereg wydarzeń w miejscowościach położonych poza Krakowem. Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe: w Oświęcimiu i w Nowym Targu wraz z prowadzącą Olgą Gałek - przedstawicielką Fundacji Miasta i Ludzi Aktywnych, przygotowały dla swoich studentów warsztaty nt. produktów lokalnych („Produkt lokalny, marketing terytorialny (w wykonaniu PES)” oraz „Produkt lokalny w ofercie PES”). W trakcie spotkań podkreślano znaczenie podmiotów ekonomii społecznej w kreowaniu oferty produktów kulturowo-turystycznych. Co ważne, studenci dowiedzieli się, że PES to także

osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Czym byłby jednak Tydzień Ekonomii Społecznej bez praktyki? Jak co roku kilka podmiotów ekonomii społecznej otworzyło dla studentów swoje podwoje. Dzięki temu o wiele łatwiej było zrozumieć na czym polega praca

w spółdzielni socjalnej czy Warsztacie Terapii Zajęciowej. I tak, SS Równość działająca przy Uniwersytecie Papieskim pokazała studentom jak realizuje prace na rzecz i z osobami

chorującymi psychicznie prowadząc stolówkę i bistro. Warsztat Terapii Zajęciowej w Zebrzydowicach położony na malowniczym terenie Konwentu Bonifratrów przybliżył studentom UJ pracę z osobami niepełnosprawnymi dając możliwość zwiedzania pracowni, w których pracują i co jak podkreślali młodzi ludzie najważniejsze, okazję do osobistych kontaktów i rozmów. Studenci odwiedzili także siedzibę Spółdzielni Socjalnej Smaki gościńca niedaleko Lanckorony, która prowadzi m.in. inkubator kuchenny i współpracuje z lokalnymi producentami i rolnikami. To jedno z niewielu takich miejsc w Małopolsce. Zrobiło ono na uczestnikach ogromne wrażenie. Wizyta studyjna w Centrum Integracji Społecznej w Tarnowie zorganizowana przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych i Regionalnych eMagra, pozwoliła na poznanie dwóch warsztatów: kulinarnego i pamiątkarskiego oraz przebywających tam ludzi, pokrzywdzonych przez los, ale niepoddających się. W Tarnowie było jeszcze kilka okazji do odwiedzenia PES. Działa tam SS

„Smak” aktywizująca osoby bezrobotne oraz Fundacja „Pracownia Kreatywna” zatrudniająca w ramach prowadzonej działalności gospodarczej bezrobotnych i wykluczone społecznie kobiety.

Niewątpliwie, wizyty studyjne to okazja do poznania działania PES w praktyce. To nie teoria, ale możliwość zobaczenia z bliska jak mogą być wspierane osoby wykluczone społecznie. Studenci przekonali się, że praca tam nie jest łatwa, ale przynosi wiele satysfakcji, bo przyczynia się do poprawy bytu najbardziej potrzebujących.

Podsumowując: TES 2018 to 7 uczelni wyższych, kilkadziesiąt spotkań zorganizowanych dla kilkuset studentów z województwa małopolskiego. Dziękujemy za udział i zapraszamy za rok!

Artykuł został opracowany na bazie sprawozdań przygotowanych przez prowadzących poszczególne wydarzenia w ramach TES.

Maria Kucińska

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

NOWE MIEJSCA PRACY I NOWE SZANSE W PRZEDSIĘBIORSTWACH SPOŁECZNYCH

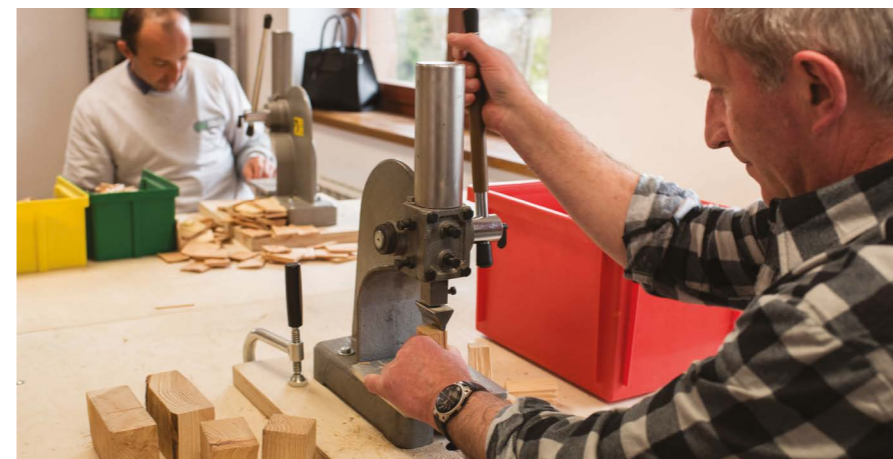
Bazujące na instrumentach ekonomii społecznej modelowe rozwiązanie w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami opiera się na trzech filarach. Pierwszym z nich są warsztaty terapii zajęciowej, których uczestnicy nabywają umiejętności możliwie samodzielnego funkcjonowania w swym środowisku domowym oraz w środowisku pracy. Następnym krokiem jest zatrudnienie w zakładzie aktywności zawodowej, gdzie osoba niepełnosprawna, podejmując pracę w warunkach chronionych w wymiarze mniejszym, niż na otwartym rynku pracy, staje się pracownikiem. Docelowo beneficjenci WTZ i ZAZ powinni znaleźć zatrudnienie w zakładzie pracy chronionej, w spółdzielni socjalnej lub w innego typu przedsiębiorstwie społecznym, a ostatecznie na otwartym rynku pracy.

SPOŁDZIELNIE SOCJALNE

Model ten w praktyce napotyka liczne trudności. Istotny jest problem braku dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub niepełnosprawnościami sprzężonymi, do których należą absolwenci WTZ oraz korzystający ze wsparcia ZAZ, wysokiej jakości miejsc pracy na otwartym rynku pracy, mimo systemu preferencji finansowych dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. Inną z trudności o charakterze systemowym jest niewystarczająca do potrzeb liczba zakładów

aktywności zawodowej, czy też subiektywne obawy osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów związane z podjęciem zatrudnienia.

Ze względu na specyficzne potrzeby osób z niepełnosprawnościami w środowisku pracy (m.in. konieczność utrwalenia efektów dotychczasowej rehabilitacji w jej aspekcie społecznym oraz potrzeba kontynuacji rehabilitacji zdrowotnej) optymalnym rozwiązaniem wydaje się być instytucja spółdzielni socjalnej. Z punktu efektywności

reintegracji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami szczególną wartość dodaną kryje w sobie spółdzielnia socjalna osób prawnych utworzona z udziałem organizacji prowadzącej WTZ lub ZAZ, gdyż rozwiązanie to zapewnia ciągłość wsparcia.

SPOŁDZIELNIA SOCJALNA OSÓB PRAWNYCH „EKOAKCJA”

Spółdzielnia Socjalna Osób Prawnych „EkoAkcja” powstała pod koniec 2017r. z inicjatywy prowadzącego WTZ Stowarzyszenia Rodziców, Przyjaciół, Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Promyk” z Gostwicy oraz Stowarzyszenia ADSUM z Brzeznej. Analizując możliwość realizacji celów statutowych obu Stowarzyszeń, założyciele Spółdzielni dostrzegli możliwość utworzenia podmiotu, który będzie skutecznie łączył w swej działalności funkcję społeczną z działalnością gospodarczą. Dotychczasowe doświadczenie obu organizacji wskazuje na kluczowe znaczenie aktywności zawodowej jako istotnego elementu terapeutycznego osób niepełnosprawnych, stąd w ramach przedsięwzięcia powstało 7 miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością - w tym absolwentów WTZ w Gostwicy.

Spółdzielnia „EkoAkcja” oferuje usługę profesjonalnego niszczenia dokumentów oraz produkuje ekologiczną podpałkę do grilla i kominków. Twórcy Spółdzielni zdecydowali skierować swoje zainteresowanie na rynek usług utylizacji dokumentów oraz produkcji podpałki ekologicznej ze względu na to, że charakter czynności związanych zarówno z produkcją jak i obsługą

urządzeń do świadczenia tych usług jest idealnie dopasowany do możliwości osób z niepełnosprawnością. Oferta Spółdzielni „EkoAkcja” kierowana jest do jednostek samorządu terytorialnego, jednostek administracji publicznej, szkół, banków i instytucji finansowych, zakładów przemysłowych, firm prywatnych i innych podmiotów gospodarczych.

spółdzielni do współpracy. - „Jesteśmy grupą ludzi, którzy chcą działać, a nie tylko obserwować. Bazując na naszym bogatym doświadczeniu w pracy z osobami niepełnosprawnymi umysłowo, postanowiliśmy podjąć się zadania zbudowania spółdzielni społecznej, która pozwala je aktywizować zawodowo oraz zajmuje się niszczeniem dokumentów” - deklarują twórcy tej inicjatywy.

FUNDACJA IM. BRATA ALBERTA

Fundacja im. Brata Alberta w 33 placówkach w całej Polsce opiekuje się ponad tysiącem osób niepełnosprawnych. W tych ramach organizacyjnych mieści się też 6 warsztatów terapii zajęciowej działających w województwie małopolskim. Nowe perspektywy dla uczestników WTZ w Chełmku otworzyło niedawno powołanie przez Fundację spółdzielni społecznej. Zatrudnienie w niej znajdują m.in. absolwenci WTZ.

Podobnie jak „EkoAkcja”, Spółdzielnia Socjalna „Albert” w Chełmku oferuje profesjonalne, ekologiczne niszczenie dokumentacji przy zachowaniu pełnej poufności działania oraz wysokiego poziomu bezpieczeństwa.

- „Udowadniamy, że niepełnosprawni pracują profesjonalnie i z pełnym zaangażowaniem” - takie motto dodatkowo zachęca potencjalnych klientów odwiedzających stronę internetową

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „OPOKA”

W lutym 2018 r. w Gminie Klucze, gdzie od lat prężnie działa Spółdzielnia Socjalna „Opoka”, ruszyła nowa inicjatywa ekonomii społecznej pod nazwą Spółdzielnia Socjalna „Małopolanin”. Większość pracowników Spółdzielni utworzonej przez Stowarzyszenie Społeczno-Gospodarcze „KLUCZ” oraz Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich „Źródło” to osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby niepełnosprawne. Spółdzielnia prowadzi sprzedaż produktów lokalnych w food tracku, oferuje rękodzieło wytwarzane przez osoby niepełnosprawne we współpracy ze środowiskowymi domami pomocy społecznej i warsztatami terapii zajęciowej oraz realizuje usługi opiekuńcze.

PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNE

W kontekście zapewnienia miejsc pracy dla beneficjentów WTZ i ZAZ analogiczną rolę jak spółdzielnia społeczna pełnić może przedsiębiorstwo społeczne.

BONIFRATERSKA FUNDACJA DOBROczynna W KONARACH

Plany rozwoju infrastruktury wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami w oparciu o przedsiębiorstwo społeczne snuje Bonifraterska Fundacja Dobroczynna w Konarach, która obecnie prowadzi już dom pomocy społecznej, środowiskowy dom samopomocy, mieszkanie treningowo-adapteracyjne oraz warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, oferując pomoc ponad 200 osobom dotkniętym niepełnosprawnością.

Wychodząc z założenia, że miejsce, w którym działa Bonifraterska Fundacja Dobroczynna - piękne tereny położone na obrzeżach wielkiego Krakowa - są wyjątkowe i nie mają odpowiednika w południowej części obszaru metropolitalnego, Fundacja planuje stworzenie ciekawej oferty edukacyjnej i turystycznej, której dopełnieniem będzie

Spółdzielnia socjalna przy WTZ stanowi nowy element w systemie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, rozumiany jako elastyczny, dopasowany do potrzeb danego środowiska lokalnego, instrument aktywizacji zawodowej pozwalający niepełnosprawnym odbywać treningi pracy i zdobywać zatrudnienie.

Uzupełnienie systemu o tego typu podmiot nie tylko pozwoli przekroczyć bariery związane z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, ale również włączyć do systemu osoby niepełnosprawne wyłączone z niego z powodu braku miejsc w WTZ, zajmowanych przez przebywających tam nawet po kilkanaście lat uczestników.

Wpisany w model system praktyk i staży w spółdzielni społecznej pozwalający osobom niepełnosprawnym intelektualnie na sprawdzenie swoich możliwości jako pracowników bez utraty statusu uczestnika WTZ umożliwi przekroczenie bariery w postaci strachu samych uczestników i ich rodzin przed brakiem możliwości powrotu do WTZ w razie niepowodzenia na rynku pracy. Idea spółdzielni społecznej zdaje się idealnie wpasowywać w funkcjonujący system.

Źródło: Podręcznik do wdrażania innowacyjnego modelu spółdzielni społecznej przy WTZ, Poznań 2014.

baza noclegowa, prowadzona i obsługiwana przez osoby zatrudnione w przedsiębiorstwie społecznym, w tym m.in. przez osoby niepełnosprawne - „absolwentów” WTZ i ZAZ.

- „Przedsiębiorstwo społeczne wybuduje i poprowadzi bazę noclegową złożoną z pięciu domków letniskowych oraz uzyska status operatora turystycznego. Zatrudni min. 5 osób z niepełnosprawnościami, które pod kierownictwem zarządzających będą obsługiwać klientów, dbać o porządek w trakcie pobytów i w przerwach między turnusami oraz pomagać w utrzymaniu technicznym bazy” - mówi o planach organizacji Marek Krobicki, Prezes Zarządu Bonifraterskiej Fundacji

Dobroczynnej. - „Osoby niepełnosprawne, szczególnie przygotowane wcześniej w WTZ i ZAZ, w ramach przedsiębiorstwa społecznego, będą mogły też liczyć na kontynuację rehabilitacji i utrwalanie nabytych wcześniej kompetencji” - dodaje.

Oferta Sp z o.o. „Boni-Activ”, bo taką właśnie nazwę przybiera nowa inicjatywa BFD, skierowana jest do osób i rodzin, które będąc mieszkańcami miasta, chętnie skorzystają z zieleni i spokoju zapewnionego tuż za jego granicami. Dla osób przyjeżdżających z odleglejszych miejsc możliwe będzie połączenie bliskości Krakowa z jego historycznymi i kulturalnymi atrakcjami,

z aktywnym wypoczynkiem oraz regeneracją sił duchowych.

Inicjatywa Bonifraterskiej Fundacji Dobroczynnej dowodzi, że powołanie przedsiębiorstwa społecznego z jednej strony przyczynić się może do zmniejszenia problemu społecznego i stworzyć miejsca pracy dla osób z niepełnosprawnościami, a z drugiej otworzyć nowe możliwości w obszarze promocji lokalnych zasobów.

Na koniec warto dodać, że wymienione powyżej przykłady tworzenia infrastruktury zatrudnienia pod kątem potrzeb niepełnosprawnych beneficjentów podmiotów reintegracyjnych korzystają z pomocy Małopolskich Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

Opracowanie:

Anna Rychły-Mierzwa

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Z POLITYKI SPOŁECZNEJ

PRACOWNICY SOCJALNI 2018 ROKU - LIDERZY WSPÓŁPRACY MAJĄ MOC POMAGANIA

Jest ich tak wielu, codziennie niosą pomoc osobom, które samodzielnie nie mogą wyjść na prostą życia... są wśród nich osoby wyjątkowe, które poprzez umiejętność szeroko zakrojonej współpracy, pomimo przeciwności codzienności, nie boją się czynić więcej, zarażają swoją energią, entuzjazmem i profesjonalizmem współpracowników, ale przede wszystkim są światłem nadziei na zmianę dla swoich podopiecznych...

Dla takich osób, już po raz ósmy, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie zorganizował konkurs „Małopolski Pracownik Socjalny 2018 Roku - Mamy Moc Pomagania”. Rozstrzygnięcie konkursu miało miejsce w dniu 20 listopada 2018 roku w Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie, podczas konferencji realizowanej w ramach projektu „KOOPERACJE 3D pn. „Wiele wymiarów współpracy, współpraca w wielu wymiarach”.

Marcin Maciejewski z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętach, tegoroczny Małopolski Pracownik Socjalny Roku jako jedyny kandydat został zgłoszony przez współpracowników, dla których jest postacią nietuzinkową, angażującą się w wiele inicjatyw społecznych, znacznie wykraczających poza określony zakres obowiązków. Pan Marcin to osoba aktywna i wszechstronna, będąca autorytetem dla osób, które wspiera, ale także ciesząca się uznaniem wśród współpracowników, czy wolontariuszy. Skutecznie buduje pozytywny wizerunek osób potrzebujących w środowisku.

Buduje sieci wsparcia, efektywnie pozyskuje współpracowników, także spoza systemu pomocowego. Na szczególną

uwagę zasługuje fakt, iż swoją aktywnością skutecznie pozyskuje do współpracy osoby prowadzące działalność gospodarczą, które coraz liczniej zgłaszają się do współpracy.

Działa wewnątrz i międzysektorowo na rzecz zróżnicowanych grup beneficjentów (społeczność romska, seniorzy, osoby bezdomne oraz dzieci i młodzież).

Pan Marcin nie tylko inicjuje, animuje i koordynuje podejmowane działania, ale niejednokrotnie we współpracy, samodzielnie lub ręką w rękę z podopiecznymi realizuje zainicjowane

pomysły np. odśnieżał drogi wraz z osobami bezdomnymi, czy wspólnie z dziećmi ze świetlicy namalował na płótnie pozdrowienia dla Kuby Błaszczkowskiego. Co roku wciela się w rolę Św. Mikołaja i odwiedza dzieci, bezdomnych, seniorów.

Pana Marcina do konkursu zgłosili współpracownicy, którzy tak o nim piszą:

Lidia Kowalska - pracownik socjalny: Odkąd rozpoczęłam pracę z Marcinem od razu dostrzegłam, że jest osobą bardzo empatyczną i oddaną swojej pracy, w której kieruje się przede wszystkim dobrem drugiej osoby. Współpraca z nim układa się bardzo dobrze, gdyż Marcin cechuje się uprzejmością, życzliwością i zaangażowaniem.

Jest zawsze chętny do pomocy i udzielenia merytorycznego jak i mentalnego wsparcia, co jest doceniane przez wszystkich współpracowników, a jego poczucie humoru pozytywnie wpływa na atmosferę w pracy.

Łucja Naglik - specjalista pracy socjalnej: wspólnie z Marcinem mamy podobny staż zawodowy. Jego przyjdzie do pracy ożywiło atmosferę sfeminizowanego grona. Zawsze można liczyć na jego wsparcie w środowisku oraz męski punkt widzenia spraw ludzkich. Marcin jest wszechstronny, niezwykle

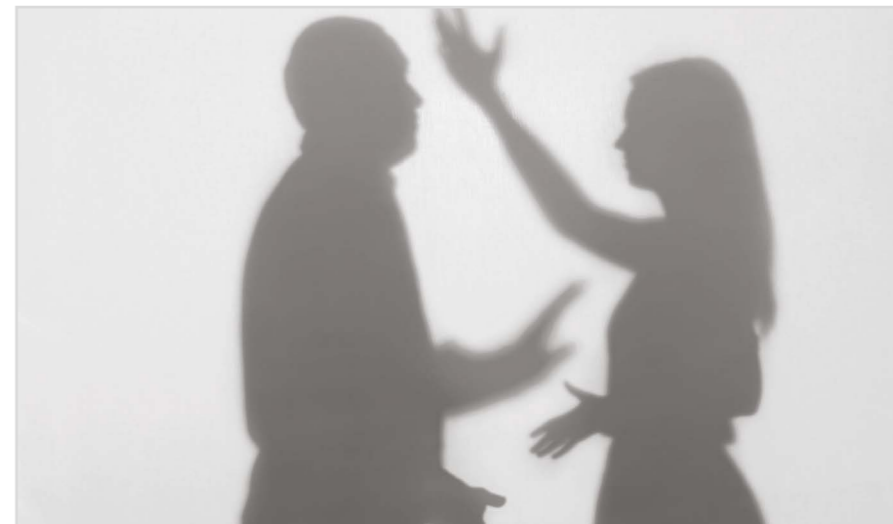
zaangażowany w podejmowane działania, które również wykraczają poza zakres obowiązków służbowych. Jest osobą empatyczną, wrażliwą, z poczuciem humoru. Jako współpracownicy jesteśmy dumni, że możemy cieszyć się z jego sukcesów zawodowych.

Pani Justyna Wachowicz z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miechowie - wyróżniona w tegorocznym Konkursie jest wyjątkowo zaangażowana w swoją pracę, często nieodpłatnie oraz poza godzinami pracy. Cechuje się profesjonalizmem, determinacją i spokojem w rozwiązywaniu problemów podopiecznych, nie boi się sięgać po pomoc dla podopiecznych do instytucji spoza systemu pomocy społecznej, tj. np. do sektora prywatnego, NGO's, służby zdrowia.

Jest autorką i koordynatorką projektu „Asystent osoby starszej - nowa forma usług opiekuńczych”, a także inicjatorką i koordynatorką projektu „Centrum Antydepresyjne - kompleksowa pomoc osobom starszym w stanach depresyjnych i z zachowaniami suicydalnymi”. Skutecznie propagowała projekt „Małopolski Tele-Anioł”, czego skutkiem jest zaistnienie projektu nie tylko w Gminie Miechów, ale również w ościennych gminach.

Pan Krzysztof Kosiński z Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, Koło w Tarnowie, wyróżniony w tegorocznym Konkursie, zajmuje się szeroko pojętą integracją społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnością intelektualną. Był założycielem Stowarzyszenia Dom pod Czerwonymi Dębami. Propaguje i koor-

dynuje mieszkania chronione dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Współpracuje z ROPS przy realizacji projektu Sami-Dzielni! (mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi). Jest autorem dwóch edycji innowacyjnego projektu Klub Dobrodzieja, który udzielał kompleksowego wsparcia rodzicom/opiekunom osób z niepełnosprawnością intelektualną. W ramach współpracy

z Samarytańską Federacją Organizacji Pozarządowych w Zakliczynie organizuje wsparcie dla osób represjonowanych podczas II Wojny Światowej.

Pani Ewa Białyk - Czechowska z Ośrodka Pomocy Społecznej w Andrychowie uczestniczyła w kształtowaniu systemu pomocy społecznej w Gminie Andrychów. Integruje

i koordynuje działania gminnych podmiotów i specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. We współpracy z Komendą Powiatową w Wadowicach zorganizowała spotkanie z księżmi proboszczami Dekanatu Andrychowskiego, którego celem było uwrażliwienie na zjawisko przemocy w rodzinie oraz przekazanie materiałów i wykazów instytucji i osób pomagających w sytuacji doświadczania przemocy. Poprzez współpracę z organizacjami kościelnymi zrealizowała prelekcje w ramach nauk przedmażeńskich na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Anna Boduch-Syc

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

WSZYSCY JESTEŚCIE BOHATERAMI

- Składam gratulacje wszystkim tym, którzy odbierali laury

i tym, którzy wzięli udział w tym pięknym konkursie. 100 - lecie odzyskania niepodległości jest momentem, w którym wszyscy powinniśmy się cieszyć, że żyjemy w wolnym, niepodległym pięknym Kraju. Polska jest dla nas wszystkich, bez względu na to kim jesteśmy i co robimy na co dzień - czy jesteśmy dziećmi, dorosłymi, osobami starszymi, osobami, które są w pełni zdrowe, czy z też mają niepełnosprawności - to się nie liczy. Liczy się to, że wszyscy jesteśmy Polakami - zwróciła się do Laureatów konkursu Beata Szydło - Zastępca Prezesa Rady Ministrów - Wszyscy jesteście Bohaterami tego wspaniałego wydarzenia - dodała.

24 września br. w Kopalni Soli „Wieliczka” Laureaci wojewódzkiego etapu XVI edycji ogólnopolskiego konkursu plastycznego „Sztuka Osób Niepełnosprawnych” odebrali nagrody z rąk Wicepremier Beaty Szydło oraz Józefy Szczurek - Żelazko - Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia, Zbigniewa Cichonia - Senatora RP, Urszuli Ruseckiej - Poseł na Sejm, Zastępcy Przewodniczącego Komisji Polityki Społecznej i Rodziny, Piotra Ćwika - Wojewody Małopolskiego oraz Marty Mordarskiej - dyrektor Małopolskiego Oddziału PFRON. Tegoroczna edycja odbyła się pod

hasłem nawiązującym do setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości: „Niepodległa bez barier - od morza do Tatr”.

Uroczystość rozpoczęła się od mszy św. odprawionej w Kaplicy św. Kingi. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa prac, wybranych spośród blisko 200 zgłoszonych w konkursie. Licznie zgromadzeni uczestnicy wydarzenia mieli okazję zobaczyć prace nagrodzone przez Komisję Konkursową, której przewodniczyła Poseł Urszula Rusecka.

Uroczystą Galę swoimi występami uświetnili uczniowie Szkoły Muzycznej I stopnia przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących w Krakowie oraz kwartet smyczkowy „Forum Kwartet”.

Patronat Honorowy nad wydarzeniem objął: Metropolita Krakowski Ks. Arcybiskup Marek Jędraszewski

Patroni Medialni: TVP3 Kraków, Radio Kraków.

Małopolski Oddział PFRON gratuluje wszystkim Laureatom!

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ - PRZYDATNE NARZĘDZIE LOKALNEJ DIAGNOZY SPOŁECZNEJ?

Kadra małopolskich ośrodków pomocy społecznej i pracownicy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie dyskutowali o sektorze pomocy społecznej i jego otoczeniu w oparciu o dane gromadzone w toku „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego”.

22 i 23 października 2018 r. odbyły się dwa seminaria pod tym samym tytułem „Ocena zasobów pomocy społecznej - przydatne narzędzie lokalnej diagnozy społecznej?” zorganizowane przez Zespół Badań i Analiz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie. Seminaria miały charakter pilotażowy. Chcielibyśmy podczas takich seminariów wypracować formułę cyklicznych spotkań z praktykami, na których będziemy prezentować sposób wykorzystania informacji przesłanych corocznie do ROPS przez małopolskie gminy i powiaty w sprawozdaniu OZPS, a poprzez to tworzyć przestrzeń do rozmów o gromadzonych danych i ich lokalnym zastosowaniu, omawiać aktualnie nurtujące nas kwestie, mówić o przyczynach i skutkach problemów, zjawisk, obserwowanych zmian.

Od dawna nosiliśmy się z zamiarem urzędzenia takich spotkań. Pomysł organizowania seminariów poświęconych sprawozdawczości, statystyce i informacjom z nich wpływającym, narodził się jeszcze w 2017 r. podczas grudniowej konferencji „Na drodze do skutecznych i efektywnych działań/rozwiązań. Podejście strategiczne w pomocy społecznej”, zorganizowanej przez ROPS w toku obchodów Dnia Pracownika Socjalnego, kiedy to prowadziłam panel

pod tytułem „Ocena zasobów pomocy społecznej - przydatne narzędzie lokalnej diagnozy społecznej?”. Wówczas panel, z początkowej mojej prezentacji i monologu, szybko przekształcił się w ciekawą (myślę, że dla obu stron) rozmowę o tym, jak uśrednione dane dla województwa potwierdzają, to, co

Na seminaria zaprosiliśmy wszystkich zainteresowanych, zarówno szefów jednostek, jak i pracowników zaangażowanych w coroczne przygotowywanie oceny zasobów pomocy społecznej. Na nasze zaproszenie odpowiedzieli głównie pracownicy socjalni, ale też kierownicy, dyrektorzy OPS, kierownicy działów w Ośrodkach. Ze względu na proponowaną formułę spotkania były kameralne - łącznie w dwóch seminariach wzięły udział 53 osoby, ale chętnych było więcej niż miejsc, które mogliśmy zaofiarować.

Seminaria koncentrowały się wokół prezentacji wniosków z ostatniego raportu „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2017” połączonej z ożywioną dyskusją na temat zaprezentowanych wyników, rozmów o rozbieżnościach w sprawozdawczości branżowej - przyczynach i możliwych rozwiązaniach

jest lokalnie namacalne, czy zaobserwowane trendy, tendencje, wzrosty i spadki wartości wskaźników są wyczuwalne z perspektywy ośrodka pomocy społecznej, jak pracownicy diagnozują przyczyny zmian.

tego problemu. Na koniec zasygnalizowane zostały możliwe zmiany w ogólnopolskim formularzu sprawozdania, nad którym w Warszawie trwają prace Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych (projekt „Narzędzie

agregowania i monitorowania danych w obszarze włączenia społecznego współfinansowane ze środków Unii

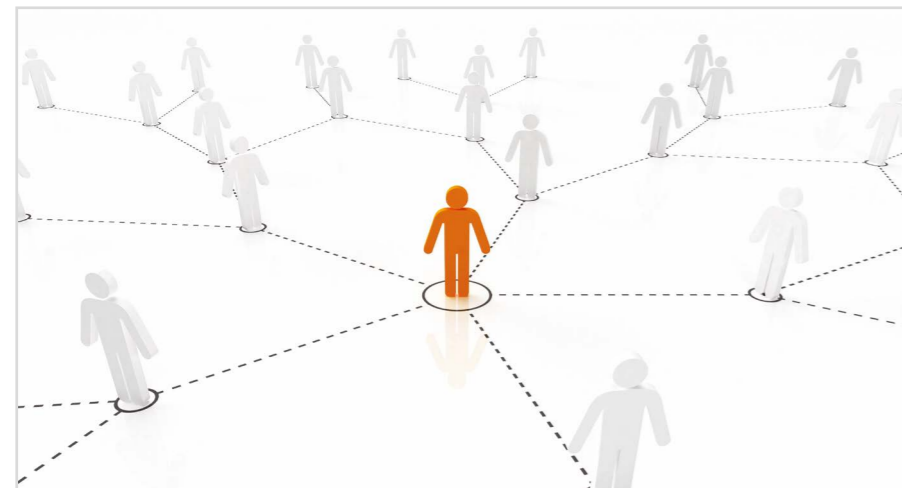
zmian w formularzu, wskazywanie najczęściej popełnianych błędów przy ich wypełnianiu, przypomnienie wytycz-

kierowaniem do domów pomocy społecznej i zakładów opiekuńczo - leczniczych. Temat opieki nad seniorami był jedynym obszarem związanym z konkretnymi usługami wskazanym przez respondentów w ankiecie. Potrzebę informacji w tym obszarze ujawnił też przebieg seminariów, podczas których okazało się, że nie wszyscy uczestnicy mieli świadomość dostępności środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 na taki cel.

Zapraszamy Państwa na kolejne seminaria, które odbędą się jesienią 2019 r.! Tym razem przygotowujemy więcej miejsc. Dziękujemy za zainteresowanie.

Małgorzata Szlązak

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Europejskiej w ramach Działania 2.5 Skuteczna pomoc społeczna, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020).

Dobrze nam się rozmawiało. Myślę, że opisywane seminaria po raz kolejny pokazały jak duża jest po obu stronach potrzeba kontaktu, partnerskiej dyskusji, wzajemnego wsparcia, porównania różnych perspektyw.

Po spotkaniu, do uczestników seminarium została rozesłana krótka ankieta internetowa ze standardowymi pytaniami o przydatność spotkania, trafność zaproponowanego programu, potrzebę kontynuacji spotkań w zaproponowanym kształcie. Na ankietę odpowiedziało ponad 60% uczestników. Wszyscy oni (100%) widzą potrzebę kontynuacji spotkań dotyczących oceny zasobów pomocy społecznej w zaproponowanej formule, wszyscy (100%) uważają, że seminaria były interesujące (w tym „bardzo”) oraz że zagadnienia poruszane podczas seminarium są przydatne lub bardzo przydatne w odniesieniu do realizowanych zadań służbowych (100%). Wśród zagadnień zaproponowanych do poruszenia na kolejnych seminariach znalazły się sprawy techniczno-organizacyjne, jak: omawianie

nych do sporządzania sprawozdania. Proponowano także tematykę związaną z planowaniem strategicznym, monitorowaniem sytuacji społecznej w gminie, bieżącym, stałym wykorzystywaniem danych z oceny zasobów pomocy społecznej w pracy ośrodka pomocy społecznej (nie tylko w trakcie sporządzania oceny). Rekomendowano rozmowy o bieżących problemach w realizacji zadań pomocy społecznej i wyciąganiu wniosków z prowadzonych analiz, które mogłyby być przyczynkiem do wprowadzenia potrzebnych zmian w pomocy społecznej. Wśród proponowanych tematów pojawiły się też zagadnienia związane z usługami opiekuńczymi świadczonymi w miejscu zamieszkania, ośrodkami wsparcia dla osób starszych,

SUPERWIZJA I SZKOLENIA - O POTRZEBIE WSPARCIA W TRUDACH PRACY ZAWODOWEJ PRACOWNIKÓW SYSTEMU WSPARCIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ

Wprowadzona w życie 1 stycznia 2012 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575 ze zm.) nałożyła obowiązek systematycznego podnoszenia kwalifikacji przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz służb zaangażowanych w realizację zadań wynikających z wyżej wymienionej ustawy.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w 2017 roku rozpoczął realizację projektu pod nazwą: „Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej”, wychodzący naprzeciw potrzebie i obowiązkowi systematycznego doskonalenia osób pracujących z dziećmi i rodziną. W ramach projektu przewidziano szkolenia w następujących blokach tematycznych: szkolenia dla kadry zarządzającej, szkolenia na temat budowania lokalnego systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz pozyskiwania środków na ten cel, szkolenia z zakresu stosowania prawa, szkolenia kompetencji osób bezpośrednio pracujących z dziećmi i rodzinami, szkolenia dla organów kontrolnych wojewody, szkolenia dla służb współpracujących i tworzących system wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Od początku 2017 roku aż do teraz zostały zrealizowane szkolenia dla kadry zarządzającej, szkolenia kompetencji osób bezpośrednio pracujących

podstawie uprzednio przeprowadzonych ankiet analizy potrzeb szkoleniowych.

Wśród wszystkich realizowanych szkoleń największym zainteresowaniem cieszyła się superwizja; w bieżącym roku wzięło w niej udział 60 asystentów rodzin i byli oni pierwszą superwizowaną grupą w projekcie. Spotkania były przeprowadzone cyklicznie w pięciu grupach. Sesje odbywały się średnio co kilka tygodni w okresie od maja do listopada 2018 roku. Uczestnicy superwizji pod okiem profesjonalnego superwizora spotykali się by wymieniać się doświadczeniami, poznawać spojrzenie innych osób i uzyskiwać wskazówki co do dalszej pracy zawodowej.

z dziećmi i rodzinami oraz szkolenia dla służb współpracujących i tworzących system wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz adopcji. Grupami docelowymi objętymi wsparciem byli: asystenci rodzin, pracownicy placówek opiekuńczo - wychowawczych, pracownicy placówek wsparcia dziennego, osoby zaangażowane w prowadzenie rodzinnych domów dziecka, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, pracownicy PCPR-ów, osoby z kadry zarządzającej oraz policja. Zrealizowane szkolenia były dopasowane pod względem tematycznym i merytorycznym do oczekiwań poszczególnych grup na

Ustawa o rodzinnej pieczy zastępczej obok nakładania obowiązku doskonalenia, gwarantuje również prawo dostępu do poradnictwa specjalistycznego jak i superwizji.

CZYM WŁAŚCIWIE JEST SUPERWIZJA SŁUŻB POMOCOWYCH?

Pomocna w tym względzie będzie ustawa o pomocy społecznej, według której: superwizja pracy socjalnej polega na ustawicznym rozwoju zawodowym pracowników socjalnych, służącym utrzymaniu wysokiego poziomu świadczonych usług, zachowaniu i wzmacnianiu kompetencji

zawodowych, udzielaniu wsparcia, poszukiwaniu źródeł trudności w pracy i możliwości ich pokonywania.³

Celem superwizji grupowej dla asystentów rodzin w ramach naszego projektu było wzmocnienie kompetencji zawodowych i utrzymanie profesjonalnych standardów pracy pracowników systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, nabycie/poszerzenie umiejętności pozwalających im na prawidłowe identyfikowanie trudności w pracy, ich źródeł i sposobów pokonywania, wsparcie w przezwyciężaniu trudności emocjonalnych i profilaktyka wypalenia zawodowego.

W trakcie pracy grupowej uczestnicy

mieli okazję analizować własną pracę z klientem w gronie innych asystentów rodzin. Doświadczali wsparcia grupy, wzmacniając swoje kompetencje zawodowe. Uczyli się identyfikować trudności w pracy i poznawać ich przyczyny. Mogli wyjaśnić własne dylematy pojawiające się w pracy z rodziną poprzez szerszy wgląd we własne emocje, co w efekcie może zapobiegać często spotykanemu wypaleniu zawodowemu.

Przykładowe opinie asystentów rodzin uczestniczących w superwizji:

■ „Jeśli będzie możliwość zorganizowania takiej superwizji w przyszłości,

chciałabym z niej skorzystać, ponieważ podobał mi się sposób prowadzenia oraz zaangażowanie grupy.”

■ „Duży poziom zadowolenia ze wsparcia udzielonego podczas superwizji i możliwość konsultacji indywidualnych przypadków w szerszym gronie.”

■ „ Superwizja jest jak najbardziej wskazana, ponieważ ogrom pracy z trudnymi przypadkami często powoduje wewnętrzną frustrację. Dzięki superwizji można „rozebrać na czynniki pierwsze” problemy rodzin oraz własne ograniczenia, przeanalizować je i wykorzystać cenne wskazówki od współuczestników.”

■ „[Superwizja] pomogła mi w pracy przez omówienie przypadków, lepsze radzenie sobie z emocjami i większą świadomość tych emocji.”

■ „Superwizja pracy daje możliwość podniesienia swoich kwalifikacji zawodowych, możliwość wskazania podjęcia działań w trudnej sytuacji z rodziną, jak również pomoc w przeanalizowaniu trudnego przypadku, wsparcia i wzmocnienia w pracy z rodzinami.”

■ „Superwizja zdecydowanie poprawia higienę psychiczną pracowników.”

■ „Poruszane/omawiane są różne przypadki, które można spotkać

w codziennej pracy, można wspólnie z grupą określić sposób pracy z rodziną.”

W wyniku realizowanej w ramach projektu superwizji z udziałem asystentów rodziny oraz analizy szkoleniowej prowadzonej wśród przedstawicieli wszystkich szczebli samorządu terytorialnego oraz kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej na pierwszy plan wysuwa się wniosek, że superwizja grupowa jest jedną z najbardziej oczekiwanych form pomocy. Powodem tego wzmożonego zainteresowania jest fakt, iż osoby zawodowo pracujące z osobami, rodzinami, grupami społecznymi dotkniętymi kryzysem szczególnie są narażone na sytuacje stresujące wykraczające swoją siłą poza codzienne ludzkie zmaganie się z przeciwnościami i wyzwaniem jakie niesie życie. Obciążenie takie ma charakter wieloaspektowy i dotyczy zarówno sfery duchowej, psychicznej, jak i fizycznej. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom osób pracujących z rodziną, będziemy starać się w jak najlepszym stopniu dostosować ofertę szkoleniową uwzględniając w niej szczególnie potrzebę superwizji, która pozwala rozwijać warsztat pracy i dzięki temu pomaga tym osobom stawać się lepszymi profesjonalistami.

Zapraszamy do śledzenia strony internetowej www.rops.krakow.pl gdzie wkrótce zostaną zamieszczone informacje na temat planowanych szkoleń i superwizji na rok 2019.

Katarzyna Łaska

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

PROJEKT SAMI-DZIELNI!

ŻYCIE BEZ BARIER NAD DUNAJEM, CZYLI WIEDEŃSKA PERSPEKTYWA „SAMYCH DZIELNYCH!”

Wiedeńskie rozwiązania usług mieszkalnictwa wspomaganego.

W ramach projektu „Sami-Dzielni Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi” wypracowywany jest model, który będzie pilotażowo testowany w 5 małopolskich gminach. Pracując nad modelem usług mieszkalnictwa wspomaganego zapoznaliśmy się z rozwiązaniami krajowymi, jak również z rozwiązaniami stosowanymi w Holandii oraz Austrii. Refleksje z wizyty w Holandii przedstawiliśmy w poprzednim numerze „esOes”-a, w tym przedstawiamy rozwiązania austriackie, a dokładnie wiedeńskie. Z uwagi na to, że każde z dziewięciu krajów związkowych posiada odrębne ustawodawstwo, starania podejmowane w celu usamodzielniania osoby z niepełnosprawnością przybierają formy odpowiednie co do zakresu możliwości tego obszaru.

Na wstępie warto zaznaczyć, że Wiedeń traktowany jest jako miasto mieszkań komunalnych. Powodem tego jest fakt, iż na tle innych miast europejskich, oferuje największą liczbę mieszkań w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Prowadzona przez tamtejsze władze polityka mieszkaniowa przyczynia się do corocznego tworzenia około 7 tysięcy domostw o wysokim standardzie, które w tym samym czasie przyznawane są co czwartej osobie z ponad

1,5 miliona wszystkich mieszkańców miasta. Co więcej, od momentu ratyfikowania w 2008 roku przed Austrią Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, w państwie tym w szczególności umacniano zasadę zawartą w art. 3, dotyczącą pełnego udziału osób z niepełnosprawnością w społeczności,

przy równoczesnym dążeniu do poszanowania równości ich szans w drodze do wspomnianej integracji społecznej. Dobre praktyki wiedeńskiej polityki mieszkaniowej uwiadcniają się przede wszystkim z stosowanej zasady Życia bez barier (niem. Barrierefreies Wohnen), w myśl której wspomaga się osoby z niepełnosprawnościami przez formy wsparcia o charakterze finansowym, a także za pomocą specjalnych projektów mieszkaniowych oferujących usługi w postaci częściowo lub w pełni

wspieranego życia pod okiem wykwalifikowanych specjalistów. Ważnym aspektem tego rozwiązania jest też przeznaczanie danej powierzchni w nowobudowanym budynku (na etapie projektowania) na tworzenie mieszkań, w których będą mogły być świadczone usługi o charakterze mieszkalnictwa wspomaganego.

Warunkami skorzystania ze wsparcia są:

- zameldowanie w Wiedniu (min. 5 lat);
- obowiązek współdziałania/partycypacji ze strony tej osoby;
- świadczenie/pomoc musi być sensowne, konieczne i celowe;
- realizacja wsparcia/opieki może odbywać się tylko w certyfikowanych przez FSW podmiotach (zainteresowany sam wybiera podmiot prowadzący wsparcie).

System wsparcia obejmuje:

- wsparcie podmiotowe (dla osoby);
- wsparcie projektu;
- wsparcie dla obiektu (np. budynku/mieszkania na adaptację na potrzeby osób z niepełnosprawnościami).

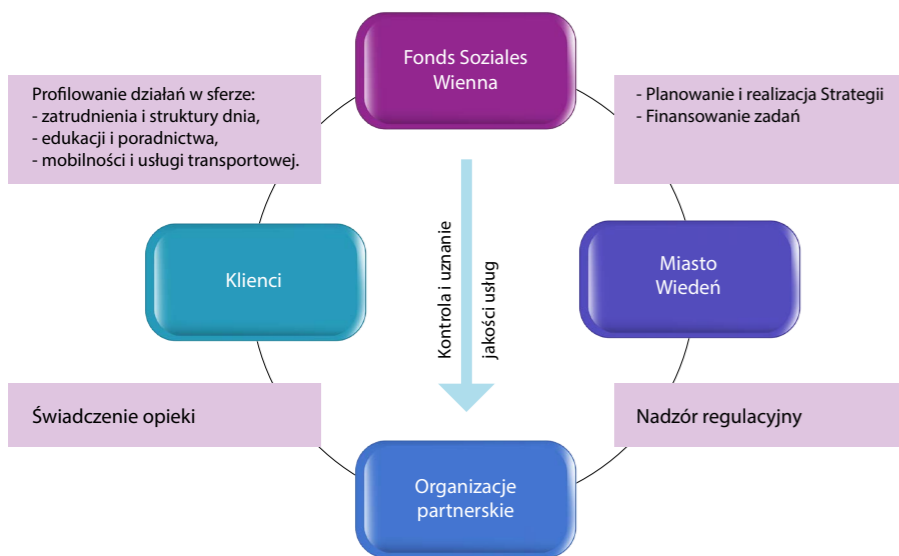
FONDS SOZIALES WIEN - INTEGRACJA DLA OSÓB W RÓŻNYCH POTRZEBACH

Podmiotem zajmującym się tym systemem wsparcia na zlecenie Wiednia jest Fonds Soziales Wienna, który realizuje go w 3 obszarach: zatrudnienie

i organizacja struktury dnia, edukacja i poradnictwo oraz mobilność wraz z oferowaniem usługi transportowej [Rysunek 1]. Kładąc nacisk na zasadę transparentności i sprawiedliwości opierających się o Ustawę o pomocy społecznej i wytycznych finansowych

płatność ze strony FSW nie ma charakteru zaliczkowego;

2. powyższe informacje są sprawdzane pod względem prawnym, finansowym i merytorycznym przez FSW;
3. komisja (ok. 10 osób), która zbiera się co kwartał podejmuje decyzję.

Rysunek 1. Struktura otoczenia Fonds Soziales Wien | Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów zawartych w prezentacji FSW z dnia 07.11.2018 r.

- wspiera aż 180 organizacji i projektów podejmujących działania na rzecz poszczególnej grupy klientów. Budżet FSW wynosi ok. 1,726 mld euro. Według Raportu na rok 2017, spośród 126 600 klientów korzystających ze wsparcia FSW, 13 220 to osoby z niepełnosprawnością.

Osoby te mogą skorzystać m.in. z mieszkań wspomaganych prowadzonych przez podmioty certyfikowane przez FSW. Proces certyfikacji przebiega następująco:

1. zainteresowany podmiot przedstawia informacje m.in. o swojej działalności, pomysły (charakterze / formach wsparcia), kompetencjach / kwalifikacjach personelu, zarządzaniu jakością, lokalu w którym działalność będzie prowadzona, biznesplan oraz informacje o płynności finansowej - jest to bardzo ważne, ponieważ

Certyfikat jest wydawany na okres kilku lat - jakość usług jest kontrolowana corocznie. FSW nie organizuje żadnych konkursów/grantów - wnioski o uzyskanie certyfikatu może być złożony w dowolnym momencie. Oprócz bezpośredniej funkcji finansowania zadań w ramach realizowanej polityki społecznej miasta, instytucja w dużej mierze przyczynia się do kształtowania i gwarantowania świadczeń w obszarze opieki społecznej. Kluczem do sukcesu jest - jak podkreślano na spotkaniu - formułowanie spersonalizowanego planu względem wszystkich klientów przy jednoczesnym wsparciu praktyk podejmowanych w grupie. Osoby zainteresowane/potrzebujące wsparcia występują z wnioskiem do FSW (wniosek jest rozpatrywany w ciągu miesiąca) i po otrzymaniu decyzji mają możliwość wybrania podmiotu/operatora, który świadczy

opiekę zgodną z przyznanym im zakresem. Co ciekawe, w Wiedniu funkcjonuje 7 stopni niesamodzielności osoby (1 najniższy - 7 najwyższy) przekładających się zarówno na zakres wsparcia, jak również środki finansowe. Osoby objęte usługami ponoszą ich koszty - zarówno ze środków przyznaných przez FSW, ale także przekazują 80% swoich dochodów (np. z tytułu zasiłków, pracy) z zastrzeżeniem, że musi im pozostać co najmniej 125 euro. Partycypacja osoby korzystające z usług jest zależna od stopnia niesamodzielności. FSW prowadzi również szkołę, w której może się kształcić przyszły personel mieszkań wspomaganych.

FORMA USŁUG MIESZKALNICTWA WSPOMAGANEGO

Całościowa opieka jest świadczona w mieszkaniach-wspólnotach, w których mieszka od kilku do 12 osób - m.in. odwiedziliśmy mieszkanie o powierzchni 400m². Każda z osób mieszka w jednoosobowym pokoju (wymóg obligatoryjny), który sam aranżuje poprzez wystrój i dobór mebli. Łazienki w tych mieszkaniach często są wspólne dla kilku pokoi. Oddzielny pokój i łazienkę ma personel danego mieszkania. Mieszkania posiadają ułatwienia dla osób z niepełnosprawnościami oraz dostosowania do potrzeb indywidualnych osób w ich pokojach.

Podstawowym warunkiem pobytu w mieszkaniu jest to, że osoba musi uczestniczyć w zajęciach dziennych prowadzonych w różnych formach (np. w odpowiedniku polskich warsztatów terapii zajęciowej, pracy na wolny rynek lub podobnych) czyli brać udział w tzw. dziennej strukturze. Zajęcia w tych formach prowadzone są od poniedziałku do piątku, przeważanie w godzinach od 8:00 do ok. 15:00. Personel w mieszkaniu

pracuje przeważnie od godziny 15:00 do ok. 7:00, a także w weekendy całodobowo. W sytuacji choroby i pozostania w mieszkaniu takiej osobie organizowana jest opieka również poza tymi godzinami. W odwiedzanych przez nas mieszkaniach/wspólnotach większość kadry jest zatrudniona na niepełny etat (w Austrii pełen etat wynosi 37,5h), a tylko pojedyncze osoby są zatrudnione na cały etat. Zatrudniona kadra

powinna mieć pełne wykształcenie oraz doświadczenie, a w większości podmiotów nie korzysta się z wolontariuszy (jak stwierdzono podczas spotkania - usługa powinna być świadczona profesjonalnie). Jedną z osób personelu jest osoba sprzątająca, ale jej zakres pracy ogranicza się tylko dla części wspólnej - pokoje muszą sprzątać mieszkańcy. Samo wsparcie jest bardzo zindywidualizowane dostosowane do potrzeb. To tak zwana praca w modelu 1x1. Praca z daną osobą odbywa się na podstawie indywidualnego planu pracy. Po okresie 3 lat, opiekun ma możliwość zmiany dotychczasowego podopiecznego. Umowa (kontrakt) o opiece może być wypowiedziana w przypadkach agresji lub braku współpracy ze strony mieszkańca. Przejrzysty kontrakt napisany jest prostym językiem, a określone obowiązki obu stron dają klarowny obraz świadczonej pomocy. Bardzo charakterystycznym elementem tych mieszkań/wspólnot była duża przestrzeń wspólna - pokój „dzienny” / rekreacyjny, jadalnia i kuchnia w którym osoby mieszkające mogą spotykać się, wypoczywać, przygotowywać posiłki i je spożywać.

W wielu lokalizacjach mieszkańcy mają do dyspozycji zielony taras. We wspólnotach nie ma treningów - jest normalne zamieszkiwanie. Mieszkańcy wspólnoty mają prawo wypowiedzieć się nt. potencjalnego nowego mieszkańca, a zatem mogą go nie zaakceptować, powiedzieć „nie”. Po przejściu na emeryturę (w wieku 60 lat), mieszkańcy mogą nadal pozostać we wspólnocie - decyduje o tym stan zdrowia i zakres ich samodzielności.

Opieka częściowa polega na samodzielnym zamieszkiwaniu w mieszkaniu własnym lub wynajętym z zasobów komunalnych za czynsz o zredukowanej wysokości (ok. 300 euro). Taką formą wsparcia są objęte osoby, które osiągnęły wystarczający poziom samodzielności, a więc posiadają co najmniej umiejętność samodzielnego wezwania pomocy poprzez telefon lub inne urządzenia (np. przycisk alarmowy). Opieka jest świadczona tylko w zakresie wymaganym, w myśl zasady „Tyle pomocy, ile potrzeba, jednak tak mało jak to możliwe” (niem. So viel Hilfe wie nötig, so wenig wie möglich). Pomoc polega więc na tym, że opiekun odwiedza tę osobę kilka razy w tygodniu, u niektórych operatorów jeden raz w tygodniu lub rzadziej. Opieka nie jest świadczona w nocy oraz weekendy, ale część operatorów świadczy w tych okresach np. usługę w formie telefonicznej (ale tylko dla osób „uprawnionych” do tej formy). Bardzo często mieszkania te są zlokalizowane w pobliżu mieszkania / wspólnoty w którym świadczona jest opieka całościowa i personel tych wspólnot świadczy usługi opieki częściowej. Jednym z bardzo ważnych aspektów jest bezpieczeństwo personelu, dlatego jeżeli potencjalnie występuje zagrożenie bezpieczeństwa pracownika, to wizyta w takim mieszkaniu jest realizowana przy udziale policji. Część operatorów realizuje procedurę tzw. paszport

kryzysowy - jest to (pisemna) umowa z podopiecznym co zrobić w przypadku braku kontaktu z nim trwającego kilka dni, uprawniającego do nawiązania kontaktu z osobami z rodziny a także do wejścia do mieszkania (zawsze w 2 osoby). Personel posiada klucze do tego mieszkania lub są one przechowywane w (bezpiecznej) skrzynce montowanej przy drzwiach wejściowych do mieszkania i otwieranej kodem.

W 2016 r. 3799 osób korzystało z różnych form mieszkalnictwa wspomagane oferowanych w 193 mieszkaniach/placówkach, prowadzonych przez 21 podmiotów, w tym całościową opieką było objętych 1861 osób w 125 mieszkaniach/placówkach, a częściową opieką 1938 osób w 68 mieszkaniach/placówkach. Obecny trendem jest wzmacnianie rozwoju opieki częściowej przy zmniejszaniu opieki całościowej. Spowodowane jest to głównie koniecznością zmniejszenia kosztów. Jednym z nowych rozwiązań jest tzw. Garconnieren Verbund (dedykowane np. osobom z niepełnosprawnością intelektualną), które polega na tym, iż w danym budynku (a często na danej kondygnacji) jest dostępnych kilka

małych mieszkań (garsonier), a jedno z nich zajmuje opiekun który jest dostępny (dla mieszkańców tych garsonier) całodobowo.

W trakcie wizyty studyjnej mieliśmy możliwość zapoznania się z realizacją usług świadczonych przez 5 certyfikowanych operatorów usług - zakres i intensywność usług u poszczególnych

operatorów była zróżnicowana. Wszyscy z operatorów zaznaczali, że bardzo ważnym jest wspieranie pracowników poprzez superwizję oraz inne formy podnoszenia kompetencji. Superwizja, głównie grupowa jest realizowana comiesięcznie, a sytuacjach tego wymagających pracownik ma również możliwość skorzystania z superwizji indywidualnej. Przykładami organizacji będącymi inspiracją na etapie tworzenia modelu polskiego mieszkalnictwa wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi byli: Auftakt GmbH, KoMiT, Gemeinwesenintegration und Normalisierung (GIN), Wiener Sozialdienste (WS) oraz Jugend am Werk (JAW).

AUFTAKT GMBH

Organizacja oferuje usługi osobom z niepełnosprawnością sprzężoną, osobom chorującym psychicznie oraz osobom, które przebywały w szpitalu/instytucji przez długi czas i mają trudności ze znalezieniem miejsca do pomocy. W swojej ofercie posiada wspólne i pojedyncze mieszkania przy pełnej asyście personelu, a także udziela pomocy w formie częściowo wspomagane życia we własnym mieszkaniu.

KOMIT

KoMiT oferuje pomoc osobom z niepełnosprawnością i chorującym psychicznie w zakresie pełnego i częściowo wspomagane życia od w pełni wspieranych wspólnot mieszkalnych do godzinowego wsparcia we własnym domu. Wyróżnia się tu pięć typów wsparcia: grupy mieszkalne, wsparcie w swoim własnym mieszkaniu, mieszkania treningowe, terapeutyczne programy treningowe oraz zajęcia aktywizujące organizowane podczas weekendów.

GEMEINWESENINTEGRATION UND NORMALISIERUNG

GIN oferuje pomoc i wsparcie dla osób chorujących psychicznie, osób z niepełnosprawnością intelektualną i sprzężoną w mieszkaniach wspomaganych, jak i we własnych domach klientów. Realizuje również szereg innych działań m.in. warsztaty, terapie zajęciowe i poradnictwo specjalistyczne.

WIENER SOZIALDIENSTE

Szeroki wachlarz usług oferowanych przez WS obejmuje m.in. wczesne

wspomaganie dla dzieci (4 centra), usługi opiekuńcze (w formie dziennej, opieki częściowej, całonocnej lub mobilnej), doradcze i terapeutyczne dla osób z niepełnosprawnością, chorych lub starszych, a dla rodzin/partnerów, a także dla osób bez mieszkania. Formą pomocy organizacji jest przede wszystkim świadczenie wsparcia w zakresie opieki mobilnej (w domu/mieszkanie klienta), prowadzenie w pełni wspomaganych mieszkań oraz oferowanie wsparcia społeczno-psychiatrycznego w ramach mieszkań częściowo wspomaganych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w wieku od 18 do 35 roku życia. Maksymalny czas przebywania we wspólnocie mieszkaniowej dla osób chorujących psychicznie wynosi 2 lata. Podczas spotkania padły z ust przedstawicielki tej organizacji stwierdzenia, które przedstawiają ideę pomocy WS „Towarzyszymy (tym osobom) do miejsca do którego sobie życzą abyśmy im towarzyszyli” oraz „Chronić kogoś to także go osłabiać”.

JUGEND AM WERK

Organizacja JAW już od ponad 70 lat świadczy usługi osobom z trudnościami w uczeniu się i z niepełnosprawnościami. Oferuje program szkoleń zawodowych oraz dedykuje mieszkania wspomagane, w których osoby te (pod opieką personelu) - utrwalają swoje nowo nabyte umiejętności. 1/5 klientów usług mieszkalnictwa wspomagane w Wiedniu korzysta z usług JAW. Obecnie JAW zajmuje się 800 osobami: połowa z nich jest objęta opieką całkowitą, a 400 opieką częściową. Każda osoba objęta opieką częściową ma swój dochód, a każdy z mieszkańców jest najemcą danego mieszkania i pokrywa wszystkie koszty z tym związane. Celem stowarzyszenia jest wspieranie ludzi w taki sposób, aby w przyszłości mogli prowadzić samodzielnie, niezależne i satysfakcjonujące życie. Organizacja podkreśla, że w drodze do stanowienia szczególnego znaczenia nabiera aktywizacja zawodowa. Jej zadaniem jest zapewnienie osobie opieki w takim zakresie w jakim potrzebuje. Wizyta studyjna dostarczyła nam wiele informacji, z których część z rozwiązań będziemy chcieli zastosować w naszym standardzie.

Projekt pn. „Sami-Dzielni Nowe standardy mieszkalnictwa wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi” jest współfinansowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Piotr Maurek
Agnieszka Bolcek

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

es.O.es

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

INSTYTUCJA
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Projekt: Małopolski Ośrodek Koordynacji Ekonomii Społecznej

Rzeczpospolita
Polska

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt: Małopolski Inkubator Innowacji Społecznych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi

Rzeczpospolita
Polska

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekty współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MAŁOPOLSKI SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ

Dla wszystkich zainteresowanych rozwojem działalności w obszarze ekonomii społecznej (osób, organizacji pozarządowych, samorządów lokalnych, itp.) dostępne będą m.in.:

- warsztaty i szkolenia,
- dotacje na rozpoczęcie i rozwój działalności przedsiębiorstw społecznych,
- usługi wspierające rozwój istniejących przedsiębiorstw społecznych.

Powyższe wsparcie dostępne będzie w każdym z pięciu subregionów Małopolski w Małopolskich Ośrodkach Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Wszystkie informacje dostępne będą na stronie: www.es.malopolska.pl w zakładkach dot. poszczególnych subregionów.

SUBREGION KRAKOWSKI

Obejmuje powiaty:

- miechowski
- krakowski
- m. Kraków
- proszowicki
- wielicki
- bocheński
- myślenicki

PUNKT INFORMACYJNY:

**Punkt Coworkingu Społecznego
Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej
MISTIA**

ul. Floriańska 31, 31-019 Kraków
tel.: 12 633 51 54

SUBREGION MAŁOPOLSKA ZACHODNIA

Obejmuje powiaty:

- olkuski
- chrzanowski
- oświęcimski
- wadowicki

PUNKT INFORMACYJNY:

**Punkt Coworkingu Społecznego
Spółdzielnia Socjalna Opoka**

Olkusz, ul. Floriańska 2
tel.: 32 307 02 67

**Punkt Coworkingu Społecznego
Agencja Rozwoju Małopolski Zachodniej S.A.**

Chrzanów, ul. Grunwaldzka 5
tel.: 32 62 30 635

SUBREGION PODHALAŃSKI

Obejmuje powiaty:

- suski
- nowotarski
- tatrzański

PUNKT INFORMACYJNY:

Fundacja Rozwoju Regionu Rabka

ul. Orkana 16 b
34-700 Rabka-Zdrój
tel.: 18 26 77 739 w. 32

SUBREGION TARNOWSKI

Obejmuje powiaty:

- dąbrowski
- m. Tarnów
- tarnowski
- brzeski

PUNKT INFORMACYJNY:

Fundacja im. Hetmana Jana Tarnowskiego

ul. Św. Anny 5, II Piętro
33-100 Tarnów
tel.: 14 307 01 31

SUBREGION SĄDECKI

Obejmuje powiaty:

- gorlicki
- nowosądecki
- m. Nowy Sącz
- limanowski

PUNKT INFORMACYJNY:

**Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych
i Oświatowych „Cumulus”**

ul. Nawojowska 4
33-300 Nowy Sącz
tel.: 781 651 201